National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

National Library
Bibliothèque Nationale
JUIL JULY 4 1978
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

ILMUB JUHUL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 48 (2491) XXVII aastakäik — Teisipäeval, 27. juunil 1978 — Tuesday, June 27, 1978 — Üksiknumbri hind 35 senti

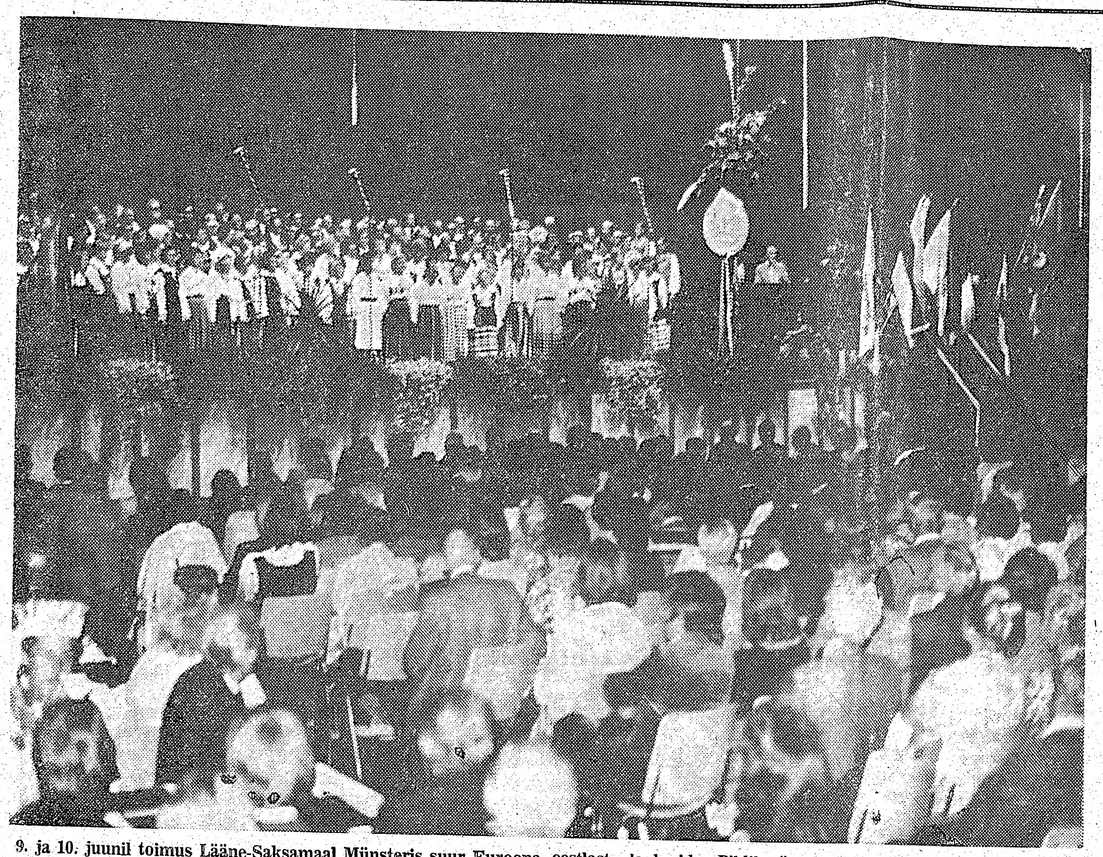

9. ja 10. juunil toimus Lääne-Saksamaal Münsteris suur Euroopa eestlaste laulupidu. Pildil näeme laululavale kogunenud ühendatud koore. Paremal kõnetoolis Eestlaste Keskkomitee Saksa Liidu vabariigis esimees J. Västrik avasõna ütlemas. Foto: R. Laev

Brezhnev hoiatab Ameerikat

Kremlis muretsetakse Ühendriikide ja Hiina koostöö pärast

MOSKVA — N. Liidu president ja kommunistliku partei peasekretär Brezhnev pidas välispoliitilise kõne Minskis milles ta hoiatas rangete sõnadega Ameerika Ühendriike liidu sõlmimise eest Hiinaga. Diktaatori sõnad olid suunatud eriti president Carteri nõuandja Brzezinski vastu, kes teatavasti viibis hiljuti Hiinas, kus ta tegi ettöid Ühendriikide ja Hiina vahelise koostöö süvendamiseks.

Brezhnev kurjustas, et viimasel ajal on tehtud Ühendriikide juhtkonna poolt tsüünilisel kujul katseid Hiina väljamängimiseks, N. Liidu vastu.

N. Liidu diktaatori arvates on see lühinägelik ja ohtlik poliitika ning selle poliitika viljelejad kahetsevad seda valusalt.

N. Liidu juhtkond on pärast Brzezinski külaskäiku Hiinasse väga mures Ühendriikide ja Hiina koostöö pärast, kuna Ühendriikide valitsus on ilmselt asunud seisukohale, et tugev Hiina on väga oluline Ühendriikide rahvuslikkudest huvidest lähtudes. Selle poliitika raamides on Ühendriigid suhtunud vastutulelikult ka Hiina soovidesse moodsate relvade ostmiseks Lääne-Euroopast,

samuti on ameeriklased valmis andma hiinlastele oma moodsat tehnoloogiat.

Seoses Tassi äsjase rünnakuga Brzezinski vastu, asus Ühendriikide president Carter oma nõuandjat kaitsma, mainides, et Brzezinski poliitika Hiinas ei ole tema isiklik poliitika, vaid Ühendriikide poliitika, mida juhib Ühendriikide president.

Kommunistid mõrvavad Ogadeni kõrbes tsiviilelanikke

MOGADISHU — Somaalia valitsus süüdistab Etioopia valitsust tsiviilelanike massilises mõrvamises Ogadeni kõrbe piirkonnas, kinnitades ühtlasi, et nendest mõrvadest on osa võtnud ka Etioopias viibivad kuubalased ja venelased. Ogadeni kõrbes Somaalia toetusel opereerivad partisanid on viimasel ajal suurendanud oma rünnakuid Etioopia tähtsamate toetuspunktide vastu Ogadeni piirkonnas ning tsiviilisikute mõrvamine toimus nähtavasti kättemaksuks nende rünnakute eest.

The Provincial loterii võidud

Möödunud pühapäeval, 25. juunil toimunud Provincial loterii loosimisel langesid kolm ühe miljoni suurust peavõitu pileteile nr. 5326605, nr. 1451228 ja nr. 1493399, kaks 100.000-dollarilist võitu aga pileteile nr. 5255834 ja nr. 2784327.

Lennuõnnetus Toronto lennuväljal

Torontos Maltoni lennuväljal juhtus esmaspäeva hommikul lennuõnnetus, mis nõudis ohvriks kolme inimese elud, kuna paljud reisijad said vigastada. Air Canada reisilennuk, mis pidi sõitma Torontost Lääne-Kanadasse, kaldus ühe mootoris esinenud rikke tõttu just enne õhkutõusmist lennurajalt kõrvale ja kukkus alla lähedal asuvasse raviini. Lennuki kere murdus kolmeks kuid õnneks ei tekkinud lennukis plahvatust, mille tõttu suurem osa reisijaid pääses eluga. Õnnetuse põhjust uuritakse. Lennuki pardal oli 102 reisijat, kelledest kolm said surma ja 45 vigastada.

Eneri Taul televisioonis kommentaatoriks

Torontos elav eesti naisarhitekt on saanud Global TV saatejaamalt austava ettepaneku, esineda asjatundjana-kommentaatorina ühes saadete seerias, mis käsitavad vanemate majade ostmist, nende restaureerimist ja nende tehingutega seoses olevaid majanduslikke kalkulatsioone. Kogu programm koosneb kaheksast lühisaatest, mille korraldajaks ja organiseerijaks on Arthur Waile, kes koostab saate küsimuste-vastuste korras. Televisioonisaadete lindistamine on juba käimas ning saadete esitamisega alustatakse sügisel. Saadete kuupäevad ja kellaajad ei ole veel selgunud kuid need tehakse teatavaks lähemal ajal.

Eneri Taul mainib „Vaba Eestlasele", et ta sattus televisioonisaadetes ehitusalaliseks kommentaatoriks juhuslikult. Ta sattus ühes saates alalise kommentaatori asendajaks kuid tema esinemine õnnestus niivõrd hästi, et temaga alustati läbirääkimisi alalise kommentaatori osa täitmiseks.

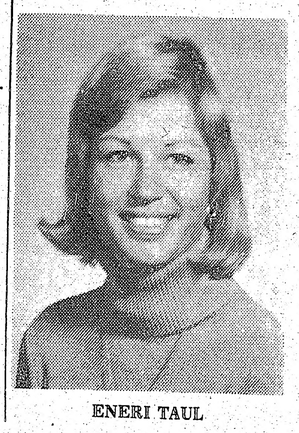

ENERI TAUL

Legendide Eesti elustub Karavanipidustusel

Juba esimesel õhtul algas elav tegevus Tallinna paviljonis

Möödunud reede õhtul algas Torontos 58-as Karavanipaviljonis etnilisi gruppe tutvustav pidustus, kus üheks liiliks on Tallinna paviljon Eesti Majas. Peagi täitus Eesti Maja esialgul peamiselt eestlastest, kes tutvusid väheste väljapanekutega ja võtsid kohad sisse järgneva kava vaatamiseks. Eesti paviljonile oli antud üldiseks pealkirjaks „The Land of Legends" (Legendide maa).

Alikorrusele juhitud külalised läbisid kõigepealt koridori, mis oli sisseläiguks legendide maale. Kunstnik A. Vomm oli selle käiguga juhtinud tulija ka läbi eesti ajaloo erikihtide, alates praeguse N. Liidu okupatsiooniga. Sellele järgnesid sõjaaegsed okupatsioonid, iseseisvuse aeg, pikk võõraste alla kuulumise ajajärk ja muistne vabaduse aeg.

Ta oli neile perioodidele iseloomustavad värvitoonid andnud, kuid võõrale oli sellest siiski vähe, et antud võtme abil mõista kunstniku väljenduse sügavust.

Kohviku ja klassiruumide ees vestibüüls oli hiigelreproduktsioone K. Raua Kalevipoja ainelistest söejoonistustest. Samas kujunduses olid ka kaks klassiruumi, kus seinasuuruses vormis olid eestlastele tuttavad tööd „Kalev kosjas", „Kalevipoeg ja röövitud neiud", „Kalevipoeg põrgu väravas" ja mitmed teised. K. Raua tööde kõrval oli ka teiste eesti kunstnike Kalevipoja ainelisi töid. Suured tööd hämaras tühjas ruumis pidid jätma allmaailma ehk põrgu mulje, kuid põrgu mõiste eesti mütoloogias oli üsna sarane eesti taluehitusele.

Heledaks paigaks allkorrusel oli skautide ja gaidide väljapanekud, mida korraldas B. Lindre.

Need olid ühelt poolt noorte tööd kirjeldavad ja seotud laagitegevusega, teiselt poolt aga müüdavad, et noortele sissetulekut anda uueks tööks.

Gaidide lillemotiivilised postkaardid on aastaid tähelepanu leidnud, ka tänavu on neist suur valik ja osa on saadaval koguni valmis seinale asetamiseks.

All korrusel on rahvaluulelised, mütoloogilised ja rahvakombeid tutvustavad väljapanekud, mida Eesti Etnograafiline Ring esitab ja mis eelmistel aastatel on kandnud etnograafilise näituse nime. Selles on väga kaunis ja maitsekas kujunduses antud valik eesti tanudest, haapsalu rätikuist, rahvarõivaste näiteid, vöökirju koos valmistamise demonstratsiooniga. Seal on ka eesti saanitekk leidnud sobiva koha lauakattena, seinavaipu, ehtekarpe. Sauna on kirjeldatud eesti rahvakombeis pühapaigana ja sellele viitavad kaks kasevihta. Seal on foto sõnajalgadest koos kirjeldusega, mis sel taimel on eesti rahvausundis. Kuid seal on ka eesti pulmaruumi sisustus laua ja toolidega ning kitsa voodiga, sest armastajad võivat kasvõi noateral magamiseks ruumi leida. Laual kirjeldavad pulmapäeva õllekannud.

Eesti rahvausundile viitab veel urikivi sellel põleva tulega ja kirjeldatakse eesti rahvausundi lahutamatut seost loodusega.

Näitusel on M. Aasma palju tähelepanu leidnud puutööd ja uued vormid peeglite ning kunstitööde raamimisega. Näituse kujundajaks oli Eneri Taul, tegelikuks korraldajaks aga E. Etnograafilise ringi pere, kellest Ene Runge, Elna Kungla ja pr. Härm külastajaile informatsiooni andsid. Ruumis oli asukoht ka käsitööde müügilauale, mis oli esimesel õhtul väga rikkalik.

(Järg lk. 5)

Rootsi kuningas külaskäigul Moskvas

STOKHOLM — Rootsi kuningas Karl XVI Gustaf viibis koos kuningannaga külas Moskvas, kus kuninglik abielupaar pidulikult vastu võeti. Külalisi tervitasid lennujaamas partei peasekretär ja N. Liidu president Brezhnev ja välisminister Gromõko. Vastuvõttudel esitatud kõnedes rõhutasid nii kuningas kui ka Brezhnev mõlema riigi vahelise koostöö vajadust. Kuningas esitas Brezhnevile kutse vastukülaskäiguks Rootsi.

„Kajaka" öölokaalis esines „Jaaniku" nimeline lauluansambel kuhu kuuluvad Leena Tiisman, Karin Maimets, Sylvia Siitam ja Ilo Maimets. Foto: Vaba Eestlane

CIVIC GARDEN CENTRE'is
Lawrence & Leslie nurgal (Edwards Gardens)
LANA ORIGINAL
SULEKUNST
pildid, lilled, kaardid
MÜÜGINÄITUS AVATUD IGAL PÄEVAL 17. JUULINI kell 10—4, kolmap. 10—9, pühap. 1—4. ● Kõik kutsutud!

LAUPÄEVAL, 29. JUULIL 1978
KILLAMÄNGUD
MOONSTONE, ONTARIO
HARJUMAA LAANEMAA SAAREMAA PÄRNUMAA VILJANDIMAA VALGAMAA VÕRUMAA PETSERIMAA TARTUMAA JÄRVAMAA VIRUMAA

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $30.—, poolaastas $16.— ja veerandaastas $9.—, kiripostiga aastas $48.—, poolaastas $25.50 ja veerandaastas $13.50.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $32.—, poolaastas $17.— ja veerandaastas $9.50. Kiripostiga USA-s: aastas $53.—, poolaastas $27.50 ja veerandaastas $15.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $62.—, poolaastas $31.50 ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 30 c. — Üksiknumbri hind 35 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

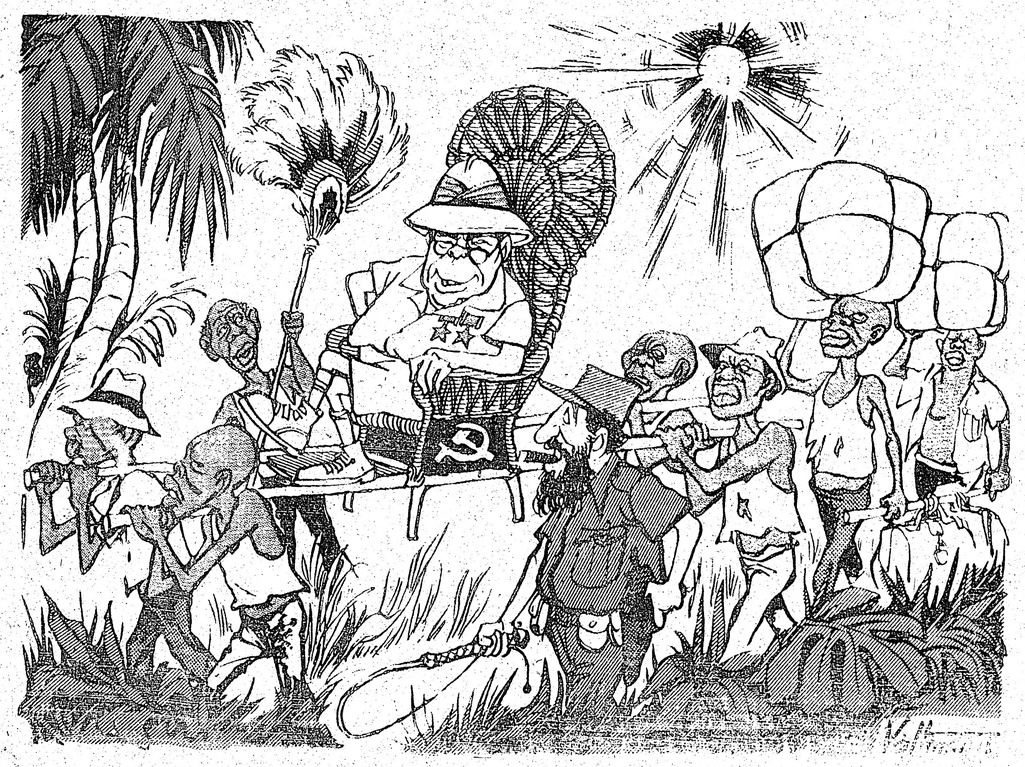

Brezhnev: „Lääneriikide sekkumine Aafrika probleemidesse näitab, et nad ei taha aktsepteerida sellel kontinendil toimuvaid ajaloolisi muudatusi."

Balti probleemid Valges Majas

Ühendriikide president Carter ja abipresident Mondale võtsid teisipäeval, 13. juunil, Valges Majas vastu Balti rahvusgruppide esindajad, kes kandsid maailma tugevama riigi juhtkonnale ette oma probleemid ja päevamured. Kokkusaamise algatajateks ja organiseerijateks olid leedulased oma sidemete kaudu ja seetõttu koosnes Balti rahvusgruppide esindus peamiselt leedulastest, kellede osavõtt andis võimaluse vastuvõtul rääkida kõigi kolme balti rahvusgrupi nimel. Nõupidamised toimusid peamiselt abipresidendi Walter Mondale'iga, kuna president Carter viibis külaliste seltskonnas ainult lühemat aega.

Leedu esindajad andsid abipresident Mondale'ile üle pikema ja üksikasjalise memorandumi, millega ühinesid ka eestlaste esindaja Mäido Kari ja läti rahvusgrupi esindaja dr. O. Pavlovkis. Kuue leheküljelises memorandumis olid esile toodud üksikute punktide kaupa kõik need probleemid, mis balti rahvusgruppidele palju peavalu valmistavad ning panevad nad oma rahvaste tuleviku ja saatuse pärast muretsema.

Nii kirjeldati lühidalt praegust olukorda Balti riikides ning seal valitsevat vastupanuliikumist okupatsioonivõimudele. Edasi tänati Ühendriike selle eest, et nad ei anna oma juriidilist tunnustust Balti riikide vägivaldsele annekteerimisele, tõsteti üles Balti riikide diplomaatide küsimus tulevikus, nõuti Balti riikide küsimuse esile tõstmist Liitunud Rahvaste Organisatsioonis, Balti riikide paigutamist Ühendriikide ametlikele kaartidele, inimõiguste probleemide esile tõstmist Ühendriikide välispoliitika kujundamisel, Ühendriikide valitsuse abi perekondade ühendamiseks, enesemääramise õiguse rakendamist Balti riikides ja Helsingis allakirjutatud kokkuleppe täitmist kõigi asjaosaliste poolt.

Memorandumis esitatud nõudmised käsitlevad mitut nõrka punkti, millede suhtes seni on valitsenud ebaselgus ja mis vajaksid lähemat selgitust ning vastavate sammude astumist Ühendriikide valitsuse poolt. Kahjuks on jäänud paiguti isegi mulje, et Balti riikide suhtes on aetud Ühendriikides ja ka teistes läänemaailma riikides kahepalgset poliitikat, kinnitades ühelt poolt Balti rahvusgruppide esindajatele, et Balti riikide vägivaldset annekteerimist ei tunnustata, kuid teiselt poolt ei tehta midagi selle okupatsiooni hukka mõistmiseks ning astutakse isegi samme, mis kaudselt Balti riikide okupeerimist tunnustavad.

Memorandumis mainiti näiteks, et Ühendriigid annavad ikka veel oma tunnustuse Ühendriikide valitsuse juurde akrediteeritud Balti riikide diplomaatidele, millega tunnustatakse iseseisvaid Balti riike — kuid mis saab siis kui need esindajad lähemate aastate jooksul rivist välja langevad? Ühendriikide välisministeerium ei tunnista praegu ühtegi uut Balti diplomaati, kes ei ole oma volitusi saanud iseseisvate Balti riikide riigipeadelt. Selle küsimuse käsitamisel tõsteti ka esile Balti diplomaatide raske finantsiline olukord ja taotleti Ühendriikide valitsuselt abi diplomaatiliste esinduste käigus hoidmiseks.

Miks ei ole Ühendriikide valitsus tõstnud Balti riikide küsimust üles Liitunud Rahvaste Organisatsioonis, kuigi Ühendriikide Kongress nõudis seda oma resolutsiooniga presidendilt? — küsiti memorandumis. Ja miks on Ühendriikide ametlik kaartide osakond kõrvaldanud maailmakaardilt Balti riigid kuigi Ühendriigid ametlikult Balti riikide inkorporeerimist ei tunnista? Selle kohta on saadetud vastavatele ametiasutustele järelpärimisi kuid nendele pole vaevaks võetud vastata. Ja millest on see tingitud, et N. Liidult ei nõuta enesemääramise õiguse rakendamist Balti riikides kuigi see garanteeriti Helsingi kokkulepetes kõigile rahvastele? Kõiki neid esiletoodud probleeme täiendati suusõnaliste seletustega.

Need kõik on põletavad küsimused, milledest seni Ühendriikides kui ka Kanada juhtivates ringkondades on püütud vaikselt mööda minna, kartes ilmselt Kremli vihapurskeid. Kui ükskord peavad läänеriigid siiski nende küsimuste suhtes oma seisukohad avaldama, sest ka kahepaikse mängu võimalused jõuavad ükskord lõpupunkti. Meie lootuseks on, et äsja Valges Majas toimunud kohtumine aitab otsustavalt kaasa unarusse jäetud Balti rahvaste küsimuse esile tõstmisele ja selle lahendamisele.

K.A.

E.V. esindaja Briti kuninganna sünnipäeva vastuvõtul

Briti kuninganna Elizabeth II sünnipäeva puhul korraldas Briti suursaadik Peter Jay 6. juunil vastuvõtu välisriikide esindajatele Washingtonis, millest E. V. esindaja Ernst Jaakson osa võttis. Samuti olid kohal Läti ja Leedu charge d'affaires'id. Ilusa ilmastiku puhul toimus vastuvõtt Briti suursaatkonna aias, kus roosid olid parajasti õitsemas.

E. Jaaksonil oli see esimene kokkupuutumine ambassador Jay'ga, kes möödunud aastal Ühendriikide valitsuse juurde akrediteeriti.

Kas Castro valetas?

WASHINGTON — Ühendriikides murtakse piike selle üle, kas Kuuba diktaator Castro oli seotud kommunistide invasiooniga Angoolast Zairesse või oli ta sellele operatsioonile vastu nagu ta ise väidab. President Carter mainis teatavasti avalikult, et Kuuba võttis osa Zaire operatsioonidest kuid nüüd on saanud teatavaks, et Ühendriikide valitsuse käsutuses on juba pikemat aega Castro läkitus, milles Kuuba diktaator mainib, et kuuba sõdurid ei võtnud osa sellest operatsioonist ning et Castro oli isegi kategooriliselt sellele sammule vastu.

Solzhenitsõni Gulagi viimane osa

Mässud ja põgenemiskatsed vangilaagrites

Hiljuti ilmus USA-s Solzhenitsõni „Gulag-saarestiku" kolmanda ja viimase osa ingliskeelle väljaanne (venekeelne on ilmunud juba kaks aastat varem Pariisis). Nüüd on 1800-leheküljeline oopus valmis. See algab punase terrori algpäevadega 1918 ja lõpeb miljonite poliitiliste vangide vabastamisega orjalaagritest 1956.

Teos on massiivne. Paljud pole seda suutnud lugeda, vaid ainult lehtiseda. Teist osa müüdi selletõttu tunduvalt vähem kui esimest. Kolmas osa on eelmistest dramaatilisem ja sündmusterikkam. See käsitleb vastupanu ja mässe laagrites.

Selles kirjeldatakse põgenemiskatseid laagritest pärast sõja lõppu, streike ja tervete laagrite mässe.

Sellesse aega mahub ka Solzhenitsõni enda kaheksa-aastane vangisolek.

Mässude ja vastuhakkude tõttu loobub Solzhenitsõn oma teose kolmandas osas väitest, et Gulagsaarestik on olnud võimalik ainult venelaste passiivsuse tõttu. Ta väidab nüüd:

„Kommunistlikku rezhiimi pole 60 aasta jooksul kukutatud mitte sellepärast, et selle vastu poleks võideldud, vaid selle tõttu, et rezhiim on olnud ebainimlikult tugev viisil, mida läänemaailmas ei suudeta uskuda."

Esimesed mässukatsed toimusid laagrites tõenäoliselt Stalini valearvestuste tõttu.

Stalin organiseeris nn. erilaagrid, kus asusid ainult poliitilised vangid, kes niisiis eraldati kriminaalvangidest. Kui poliitilised vangid vabanesid varaste ja mõrvarite terrorist, muutusid nad hoopis julgemaks.

Samal ajal kasvas 15- miljoniline vangide hulk mitme miljoni noore punaarmee veteraniga. Suur osa neist oli olnud saksa sõjavangilaagrites. Stalin paigutas nad vangilaagritesse, kuna nad olid end vangi andnud. Solzhenitsõn, autähe saanud kahurväe kapten (kes küll polnud olnud sõjavangis), oli nende hulgas. Ta oli oma kirjades arvustanud Stalinit.

Laagrites tekkis vastupanuliikumine, mille juhtivaks elemendiks olid Lääne-Ukrainast pärinevad vangid.

Need olid endised geriljasõdurid, kes olid võidelnud nii natside kui nõukogude vastu, et saavutada Ukrainale iseseisvust.

Suuremas osas laagritest algas vastupanu nuhkide tapmisega. Alguses said need surma kummaliste „õnnetuste" tõttu. Hiljem tulid barakkidesse öösel maskeeritud mehed, kes tapsid nuhid primitiivsete nugadega.

Gulag III põnevamad peatükid kirjeldavad põgenemiskatseid. Iga katse tõi laagrile kuulsust ja au isegi siis, kui laagrisse toodi tagasi kinnivõetud vangi pea ja sõrmejälgede võtmiseks parem käsi.

Solzhenitsõn räägib selles seoses legendaarsest eestlasest Georg Tennost. Vangid küsisid ebaõnnestunud põgenemiskatsete vahel imetleval toonil Tennolt:

„Mis sa loodad leidvat väljast?"

„Vabadust loomulikult. Üksainus päev taigas ilma kettideta — seda nimetan ma vabaduseks!"

1952 võttis Solzhenitsõn osa esimesest vangide streigist Ekibastus.

1953, pärast Stalini ja vägeva Gulagi-impeeriumi juhi Beria surma, tekkisid mässud mitmel „saarel". Kengiri laagris vabastasid 8000 meest ja naist laagri 40-ks päevaks. Kuigi see mäss suruti maha nõukogude tankidega, tekkis vangides lootus, et mässud levinevad väljaspoole laagreid.

Selle asemel hakks Hrushtshov likvideerima laagreid ja vabastama vange. Solzhenitsõn ei räägi sellest palju. Vastupidi, ta rõhutab selle asemel stalinismi juriidilist, bürokraatlikku ja vaimset pärandit tänapäeval.

Nõukogude ühiskond polnud valmis lühikesel vabadushetkel.

Põgenenud vangide suurimad vaenlased olid teised inimesed, kes tulistasid neid või aitasid politseid vangide kinnivõtmisel.

(Vangi aitamise eest mõisteti 25 aastaks laagrisse, vangi kinnivõtmise eest anti vaat heeringaid!). See näitas Stalini rezhiimi mõju inimestele — nende moraalset langust. Poliitilised vangid aga olid seesmiselt võitnud stalinismi iseendas.

Holbergi osa põrandaaluses valitsuses 1943

Avalikkuses on vähe teada, et hiljuti manalateedele astunud Johan Holberg kuulus presidendi asetäitja prof. Uluotsa poolt moodustatud põrandaaluse E.V. valitsuse koosseisu sõjaministrina juba 1943.

Sel aastal oli saksa okupatsioonivõimude poolt moodustatud omavalitsuse esimesel maadirektoril Hjalmar Mäel kavas uue siseasjade direktori ametisse nimetamine.

Eesti põrandaaluste valitsusringkondade poolt taheti sellel kohal näha Holbergi,

milleks astuti samme Riigivolikogu esimehe Otto Puki ja teiste poolt. Nimelt allus tolleaegne Omakaitse sisedirektooriumile, mispärast taheti näha Holbergi sellel kohal, lootes, et tal seal avaneb võimalus Omakaitse kasutamiseks Eesti Vabariigi huvides õigel ajal ja kohal.

Mäe ei nõustunud Holbergi nimetamisega „teatud põhjustel".

Peetakse võimalikuks, et vastavate luureasutuste kaudu olid Holbergi osast ja hoiakust ning põrandaalusest tegevusest mõningad kuuldused ulatunud Mäeni,

kes võib-olla seepärast ei nõustunud või ei saanud nõustuda Holbergi nimetamisega.

Avalikkusele on ka teadmata, et Jüri Uluots, kes siis oli peaminister Vabariigi presidendi ülesannetes, eriõigusel antud käskkirjaga 7. detsembrist 1943 Põhiseaduse §46 esimese lõike, Riigikaitse rahuaegse korraldamise seaduse (SK 1940 IV, 1, 3) §29 põhjal pani sõjaminister Johan Holbergi peale Sõjavägede ülemjuhataja asetäitja ülesanne.

Sellest käskkirjast on originaaldokument Läänes.

VES

Kui ta surnud ei ole, siis elab ta edasi

„Kodumaa" 7. juuni numbris on pikem kirjutus Aleksander Aspelist ta 70 juubelisünnipäeva puhul. A. Aspelil täitunuks 10. juunil ta 70. eluaasta kui ta veel elaks. Tema viimaseks töökohaks enne surma oli prantsuse keele professori koht Iowa Ülikoolis Ameerika Ühendriikides. See uudis, et kirjandusteadlane ja esseist A. Aspel on juba mõned aastad surnud, pole nähtavasti Eestisse jõudnud.

Pikemas kolmeveerulises artiklis koos teadlase fotoga, on antud tema elust ja loomingust küllaltki ulatuslikke andmeid Selles vaadeldakse tema Eesti aegset tegevust esseisti ja tõlkijana, ning tõstetakse esile tema osa hilisemail aastail eesti kirjandust käsitlevate osade kirjutamisel mitmesse prantsuse entsüklopeediasse ja kirjandusloolisse väljaandesse. Ta on andnud inglise keeles välja kaasaegse prantsuse luule antoloogia koos omapoolse sissejuhatava esseega („Contemporary French Poetry. Fourteen witnesses of man's fate", Ann Arbor 1965).

Kommentaarid

„Ali on veendunud, et Brezhnev tahab rahu" nii kuulutasid Kanada ja Ühendriikide ajalehed äsja suurte pealkirjadega. Ali all tuleb mõelda endist poksi maailmameistrit Ameerika neegrit Muhammad Ali't, kes on tuntud oma suure suuvärgi ning tugevate ja väledate rusikate poolest, mis nüüd on hakanud juba vanaduse nõtrusest väsima ja Ali hakkab otsima endale uut tegevuspõldu, siirdudes nähtavasti diplomaatia ja propaganda alale.

Venelastel on vaatamata oma kõvadele sõnadele Carteri ja tema välispoliitilise nõuandja Brzezinski hurjutamiseks niivõrd vesi ahjus, et nad kasutavad kõiki võimalikke ja võimatuid võtteid Ühendriikide poliitikute ja rahva mõjutamiseks oma „suure rahuarmastuse" kinnitamiseks. Üheks selliseks võtteks on ka endise poksi maailmameistri Muhammad Ali N. Liitu külla kutsumine ja tema seal suurte austusavaldustega vastu võtmine. Need austusavaldused läksid isegi nii kaugele, et Kremli peaboss Brezhnev pani endale kõik rahad ja punaordenid rinda ja langes Kremli tagatubadesse viidud Alile kaela, kinnitades, kuidas ta ameerika rahvast armastab ja selle eest tahab hoolitseda, et Aafrikas ja mujal maailmas valitseks igavene hauarahu.

Ja Ali? Suure suuvärgiga Ali, kes on osavate mänedzheride kaasabil endale rusikatega miljonid kokku ajanud, ei valmistanud Brezhnevile ja Kremli propagandameestele pettumust kui ta hiljem ajakirjanikele kinnitas, et tema veendumuse kohaselt on Brezhnev rahuarmastaja inimene, et vene rahvas on rahuarmastav rahvas ning et Venemaa on rahuarmastav maa. Ali lisas peale selle, et Brezhnev andis talle üle isikliku läkituse Ühendriikide presidendile Carterile üle andmiseks ning ameerika rahvas ärgu imestagu kui teda ka nüüd Valges Majas tähtsa saadikuna vastu võetakse. Kõigi nende teenete eest kinkis Brezhnev Alile kuldkella ja isikliku pühendusega varustatud oma mälestusteose.

Venelastele on Ali taoline mees propagandaülesannete täitmiseks teretulnud tööriistaks. Vietnami sõja ajal oli ta mobilisatsioonist kõrvale hoidja ning kaotas oma maailmameistri tiitli, kuid ameeriklased oma naivsuses andestasid talle selle kuriteo, mille eest paljud teised veel praegugi peavad endid välisriikides varjama. Harimata mehena ja lasteaia politikuna on ta venelaste propagandale parajaks ohvriks. Kremlis loodetakse, et Brezhnev saab Ali suu-kaudu oma Aafrika vallutused ameerika rahvale suupäraseks muuta ja esimesed tunnused selleks on juba olemas, kuna paljud lehed triikkisid silmapaistvalt

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

1., 2. ja 3. juulil on valvearstiks dr. M. Leesment, tel. 481-6834.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

tema kiidusõnad venelastele. Ameerikas on ju kõik võimalik — ja miks mitte Alist ei või saada vene „diplomaat" ja propagandamees.

o

Rootsis teeb ESTO-80 peakomitee koostöös kõigi allkomiteedega pingsaid ettevalmistusi järgmisteks ülemaailmseteks eestlase pidustusteks. Rootsist saabunud informatsiooni kohaselt töötavad kõik komiteed suure hoo ja innuga — ainult kavatsetava Rahvuskongressi osas on tekkinud korraldamise aluste moodustamisel lahkarvamisi ja raskusi ja praegu ei ole veel selge, kuidas see olukord laheneb.

Rahvuskongressi korraldamisel on seni lähtutud seisukohast, et kongressi tuumiku moodustavad üldvalimiste kaudu moodustatud eestlaste keskorganisatsioonid, kuna teistele organisatsioonidele on antud ainult piiratud esindused. See moodus tekitas Rootsis tegutsevate Eesti Komitee ja Eesti Rahvusnõukogu ringkondades juba pahameelt Baltimores toimunud Eesti Päevade Rahvuskongressi korraldamisel ning nüüd on kongressi korraldamise alused samade organisatsioonide poolt Stokholmis taas võetud kriitilise pilgu alla. Selle kriitika tulemusena esitas Eesti Komitee Rahvuskongressi korraldavale Ülemaailmsele Eesti Kesknõukogule kolmes variandis ettepanekud Rahvuskongressi kokkukutsumiseks uutel alustel.

Esimese alternatiivi kohaselt võivad kõik eesti organisatsioonid saata Rahvuskongressile võrdsel arvul delegaate. Esindajad mainivad, et see moodus on tarvitusel olnud kõigil eesti organisatsioonide kongressidel Rootsis ja seda moodust kasutab ka Liitunud Rahvaste Organisatsioon oma täiskogus. — Selle mooduse kasutamisele võtmisega liitus ka Eesti Rahvusnõukogu Rootsis.

Teise alternatiivi kohaselt fikseeritakse Rahvuskongressi kokkukutsumise alused vastavalt Austraalia Eesti Organisatsioonide Liidu kavandeile, mille kohaselt Rahvuskongressist võivad osa võtta Ü. E. Kesknõukogu liikmesorganisatsioonide juhatuse liikmed pluss teiste organisatsioonide delegaadid — selle täiendusega, et kongressist võivad täisõiguslike delegaatidena osa võtta ka Eesti Komitee Rootsis juhatusliikmed.

Kolmas alternatiiv näeb ette, et Rootsi eestlaskonda esindavad Rahvuskongressil Rootsi Eestlaste Esinduskogu liikmed (100 delegaati) ja Eesti Komitee Rootsis üksikliikmete poolt valitud asemikekogu (50 delegaati) ja kõik teised eesti organisatsioonid Rahvuskongressi statuudis fikseeritud alustel.

Kõik need vastuolud on tulnud sellest, et Rahvuskongressi kokkukutsumisel antakse õigustatult kaaluv osa üldvalimiste teel moodustatud keskorganisatsioonidele, kuid sealjuures tundub siiski, et selle suurema osa andmisega on mindud veidi kaugele ning tuleks leida mingi kompromiss ühiste aluste leidmiseks. Eeltoodud kolmest variandist tundub olevat kõige vastuvõetavam Austraalia Eesti Organisatsioonide Liidu kavand, mida tuleks siiski Eesti Komitee osas motifitseerida. Esimene variant on täielikult vastuvõtmata, kuna see on tekitanud suuri lahkhelisid ka Liitunud Rahvaste Organisatsioonis, kus miniriikidele suurte riikidega võrdse hääleõiguse andmisel tekivad tohutud intriigid ja riikide blokid. Kolmas variant annab Rootsi organisatsioonidele üledimensioneeritud võimalused Rahvuskongressist osavõtuks, mis võib pidurdada selle institutsiooni tööd ja tegevust.

Kuid mingi sobiv lahendus tuleks siin praeguse piikide murdmise asemel leida. Olukord nõuab meilt koostöötahet ja kompromissi selle asemel, et venelaste rõõmuks välja tulla kahe paralleelselt tegutseva ülemaailmse Rahvuskongressiga.

AMI

Eesti kirjanike kokkutulek Stokholmi Eesti Majas 26. mail. Esimeses reas (vasakult) istuvad A. Willmann, H. Rajamaa, H. Mäelo, A. Mälk, S. Ekbaum ja pr. Thomson; seisavad, esimeses reas A. Rannit, A. Papp-Teder, B. Kangro, P. Laan, H. Eller, L. Tuulse, K. Saarsen ja E. Thompson; teises reas K. Lepik, A. Mägi, V. Uibopuu, I. Talve, A. Vihalemm, R. Kolk, H. Nõu, P. Saagpakk, A. Moor ja I. Jaks. Foto: M. Lepper

Salme Ekbaumi reisikiri:

Märkmeid kirjanike kogunemistelt Stokholmis

II

Leheveergudel on leidnud 43. Rahvusvaheline P. E. N. kongress 21.—27. maini Stokholmi vanas Riigipäeva hoones juba mõnevõrra ammendavalt käsitlemist, mispärast selle juures pikemalt ei peatu, ühe vähema säraga ja osavõtuga P. E. N. kongressina nagu see ajalukku läheb. Isegi naaberriigist Soomest olid kohal vaid kaks ametlikku esindajat ja E. Kilpi esines laudkonnavestluste koosseisus ettekandega, mainides, et Stokholm on kallis linn. Samuti on seda kongressiga seosnev.

Ka kongressi peakorter, kuigi ajalooliselt väärikas ja asendi poolest otse esinduslikus südalinnas ning kuningalossi külje all, mõjub pigem süngetoimselt, vaatamata vanaaegsete potiroosides sobimusele.

Kuna hoone esikülg on parajasti renoveerimisel, toimub sissekäik tagaukse kaudu mööda avaraid, kuid üsna arvukaid trepiastmeid kolmandale korrale istungite saali. Seda tagaukse tõika märgib ka rootsi P. E. N. president Per Wästberg oma avakõnes, mainides, et ei ole esimene kord, kus poeesial tuleb tagaukse kaudu sisse murda.

Üldse toimub kongressi avatalitus lihtsustatud kujul, ilma riigitegelaste ja linnaisade tavakohaste tervitusteta ja tseremooniata. Küll märgib rootsi P. E. N. president oma avakõnes Eesti ja Läti P. E. N. klubi 50-ne aasta juubelit nagu teeb seda Rahvusvahelise P. E. N. sekretär P. Elstob lõppsõnas. Eesti „pen-lased" ongi vähemalt nimekirja järele arvukalt esindatud. Asta Willmann loeb neid kokku 16.

Ta ise toimib koos A. Rannitiga Eesti P. E. N. klubi ametliku esindajana oma tavakohase raskekahurlase vapruse ja reipusega.

Kongressi teema „Literature in disguise" — maskeeritud kirjandus, see mida püütakse öelda ridade vahelt, annab hea võimaluse Aafrika ja L.-Ameerika kirjanikel oma põletavate päevaprobleemidega välja tulekuks. Nõukogude Liidu mõjusfääri kuuluvad Ida-bloki esindajad, nii palju kui neid on kohal, vaevalt saavad endile sellist vabadust lubada. Rahvusvaheline P. E. N. võib põhikirja järele olla apoliitiline, mitte sinna kuuluvad kirjanikud ja nende teosed.

Kohtan oma lemmik-kirjanikku ameeriklast John Gardneri, kelle ettekanne on üks humaansemaid ja sisukamaid. Ka ei tee ta seda viga, et püüaks 10—15 min. jooksul esitada kogu referaati nagu paljud seda otse desperaatse jonnakusega teevad, vaatamata eesistuja tungivale vahele astumisele. Muide esines sama nähe ka hiljutisel Aabsi (Balti teadlaste) kongressil Torontos.

Tagajärg on, et viimastele referentidele jääb aega vaevalt mõni minut, mispärast selline teguviis tundub äärmiselt vastutustundetuna.

Referaadid ehk n. n. „paberid" on nagunii paljundatult asjast huvitatuile kätte saadavad. Isiklikult eelistan lugemist kuulamisele. Üldse on kaks iseasja tutvuda loojaga või tema loominguga. Ka 40-ndates aastates erudiitse ja briljantse sulega J. Gardner näeb oma õlgadeni ulatuva paksu valge parukaga kõike muud kui vanade keelte professorina, kes on ülimalt kodus antiikmaailmas. Temalt autogrammi küsides küsib ta omakorda minult tikku, et läita piipu. Mul muidugi tikku ei ole ja parem on, paneb veel oma simpsoni soengu põlema.

Mõni rida ka meid võõrustava Rootsi P. E. N. klubi president Per Wästbergist, kes on „Dagens Nyheter'i" kultuuriosakonna toimetaja, kuue luuletuskogu ja kahe menuka ja ülimalt seksi romaani (kolm kordustrükki) autor nagu mind jõutakse valgustada.

Väike, kuivetu ja asjalik, täidab ta oma mitte kerget ülesannet „peoperemehena" korrektsusega ehk nagu võimalused seda lubavad ja need on üsnagi kitsad.

Et kõrgemaksuline lõpubankett Skansenis kujuneb mõnevõrra nigelaks ja paljudele pettumuslikuks, saab vaevalt kirjutada tema kontosse. Juba ettenähtud ringkäik Skanseni vabaõhu muuseumis on kõike muud kui taibukalt organiseeritud. Seeasemel, et kaunil kevadõhtul tolles muinasmaailmas ulatuslikumalt ringi vaadata, juhib kiledahäälne giid meid klaasipuhumise töökotta ja sinna ma takerdume ilmse eesmärgiga anda delegaatidele võimalus ostudeks. Võibolla teenib giid sellelt protsendi, kuid isegi need, kes on klaasipuhumisest huvitatud, vaevalt soovivad just enne banketti pool tundi töökojas konutada.

Bankett ise oma lihtlabaselt serveeritud „pytti-pannaga" annab mäletada.

Muidugi eelnevad vastuvõtud Raekoja kuldsaalis ja välisministeeriumis on igati oma tasemel.

Eesti kirjarahva koosviibimine järgmisel õhtul Stokholmi „Eesti Majas" algab E. Kirjanike Kooperatiivi aktsionäride peakoosolekuga, Karl Ristikivi mälestamisega ja temast jäänud tühja koha täitmisega EKK juhatuses. Kuna EKK, kelle hingeks on Bernard Kangro, on senini töötanud suuremate puudujääkideta, on riiklik toetus väike. Antakse neile, kes võlgades. Tulevik on igas mõttes pilvine, aga oleme üle hulga aja koos ja hellitame usku, et kusagil pilvede taga peab olema päike.

Järgnev Eesti Välismaine Kirjanike Liidu peakoosolek toob koos teistega kohale ka vanameister A. Mälgu, kelle sõnavõtt on endiselt mälgulikult mahlakas.

Lauakatte eest on hoolitsenud EKK. See on hulga suupärasem ja rüüpide rohkem kui eilne bankett. Harva ollakse sellisel hulgal rännuteilt koos. Valitseb oma keel ja oma meel, oma uljus ja oma huumor. Laabuvad esmakordsed kohtumised ja kas ka mitte viimsed! Portretistil, olgu sulega, pintsliga või peitliga, andnuks sellest õhtust jäädvustada eredaid pilte ja visandeid. Kes ütleb, et see ei toimu.

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Ilse Leetarule „Prix de Paris"

Ilse Leetaru on viimasel ajal järjekindlalt esinenud märkimisväärsete tulemustega ameerika kunstinäitustel. Asjasel Ligoa Duncani kunstigalerii näitusel nimetuse all „Salon of the 50 States", oli ta esindatud tööga „Waters/Weeds", mis saavutas ootamatult kõrge hinnangu „Prix de Paris" — Raymond Duncan.

Pärast seda teatas Ligoa Duncan Ilse Leetarule, et tema auhinnatud töö saadetakse New Yorgist näitusele Pariisi. Sealne näitus toimub „Galeries Raymond Duncan" 17. juunist 4. juulini. Näituse korraldajad Pariisis arvavad, et Ilse Leetaru töö palutakse pärast Raymond Duncani galerii näitust esinema veel Pariisis „Salon d'Ete-s", kus näitus lõpeb augusti lõpul. Pärast seda saadetakse USA-st zhürii valikkorras Pariisi saadetud tööd tagasi kunstnikele Ühendriikides.

Kunstigalerii direktor Ligoa Duncan, teatades saavutatud auhinnast Ilse Leetarule, õnnitleb teda soojalt, avaldades ühtlasi ka tänu näitusest osavõtu eest selle kunstigalerii 20. tegevusaasta puhul.

VES

Esimene „sotsialistlik olümpia"

Soomlaste film Moskva olümpia ettevalmistustest

STOKHOLM (EPL) — Rootsi TV esitas soomlaste poolt telitud programmi olümpiaettevalmistustest Moskvas ja Tallinnas. Programm oli koostatud täiesti nõukogudelikus vaimus, soomlaste poolt ei esinenud kommentaare.

Rõhutati, et see olevat „esimene sotsialistlik olümpia", mis toime tulnud „kapitalistlike" riikide vastuseisust hoolimata. Sotsialistlikud sportlased olevat näidanud oma võimeid, kuna viimasel olümpiaadil olevat sotsialistlikud sportlased võitnud 2/3 kõigist kuldmedalitest.

Räägiti hotellide ehitamisest ja olümpia julgeolekust, mille suhtes olevat Montrealis „liialdatud".

Piltides oli näha naisi tsementi kandmas ja ahelasse asetatud inimesi sillutuskive käest kätte andmas — mis pidi esitama nõukogude ehitustehnikat.

Tallinna osas mainiti, et pärast sõja lõppu polevat Tallinnas olnud „mitte ühtegi paati". Olümpiaga algavat „uus epohh Tallinna ajaloos". Poolast tulevat asjatundlikud restaureerijad, kes seavad korda vanalinna.

Räägiti pikalt ehitustest, mis Pirital olümpia puhuks püstitatakse, samuti maanteest Tallinna-Pirita vahel. On alustatud uue, 28-korruselise hotelli ehitamisega. (Tallinnast tulevatel andmetel on hotelli ehitamine üle plaani viibinud. Olevat kutsutud appi soomlasi, kes aga ei tahtvat „asjatundmatult" alustatud hotelliehitust lõpetama tulla).

Ajakirjanikele ehitatakse erihotell.

Ehitustöödeks rakendatakse vabatahtlikke, kes saavad oma panuse eest rinnamärgid. 225 tunni eest saab kuldmärgi.

Olümpia pidavat pikas perspektiivis tooma Tallinnale palju tulu, kuna püstitatud ehitused jäävad alles ja aitavad kaasa spordielu elavnemisele. Kogu Tallinna nägu pidavat selle tõttu muutuma, väitis kanget soome keelt kõnelev eestlasest ametimees.

Tallinnast näidati seoses programmiga peamiselt vanalinna, eriti katuseid ja linnamüüri.

Lõpuks räägiti veel üldistest olümpiaprobleemidest.

Korraldatakse loterii osaliseks kulude katmiseks.

Teatud turismireklaami taheti nähtavasti teha Moskva restoranide elu näitamisega — joodi viina, tüsedad keskealised mõlemast soost seltsimehed üritasid tantsida tuntud viiside saatel...

Programmi lõpus rõhutati, et kogu olümpiaad toimuvat „Helsingi kokkuleppe vaimus", rahvusvahelise sallivuse tähe all. Sellest hoolimata olevat läänes juba üritatud korraldada nn. varjuolümpiaade.

● 28. aprillil täitus 10 aastat Göteborgi Eesti Maja Klubi asutamisest vastomandatud rahvusliku kodu juurde. Asutamiskoosolekust võttis osa 25 isikut, kes olid kokku tulnud kohalike energiliste seltskonna eestvedajate Martin Pommeri, Jaan Savioja, Ado Parlo jt. algatusel. Kuigi asutamisel oli hääli, kes küsisid kas klubil on küllalt ülesandeid, siis need kartused on osutunud ekslikeks. Põhikirja kohaselt on hangitud sissetulekuid liikmemaksude, pidude, einelaua jm. viisil, et laekunud summadega sisustada Eesti Maja. Klubi on muretsenud Eesti Majale terve komplekti köögivarustust ja sisustust koos külmutite jt. hoidlatega, möbleeriti kõik ruumid, varustati laed armatuuridega, aknad uute kardinatega, seati sisse hädavajalik ventilatsiooniseade, helisüsteem, seinakellad jm. See on maksma läinud 25.000 Rootsi krooni (ca 6200 dollarit). Klubi on andnud vähemaid toetusi Göteborgi eesti koolile, pidanud meeles vaimutegelasi nende tähtpäevadel jm.

MÜÜA heas korras
MOOTORPAAT
(fiiber-klaas, 15 jalga), mootor 55 HP. Veel ekstra müüa Johnson paadimootor, 35 HP. Tel. 422-4497

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$30.—	$32.—
Poolaastas	$16.—	$17.—
Veerandaastas	$ 9.—	$ 9.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$48.—	$53.—
Poolaastas	$25.50	$27.50
Veerandaastas	$13.50	$15.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $62.—, poolaastas $31.50, veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 30 centi. Üksiknumbri hind 35 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7.

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 197.... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

KAUAAEGSET SÕPRA JA RISTIISA

HERBERT KOLLI't

mälestavad leinas

EIMAR ja ÕIE
JOHN ja ENE
RAUL ja ristitütar KRISTINE

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director

723 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)

Helistada tel. 489-8811 ● 489-8002

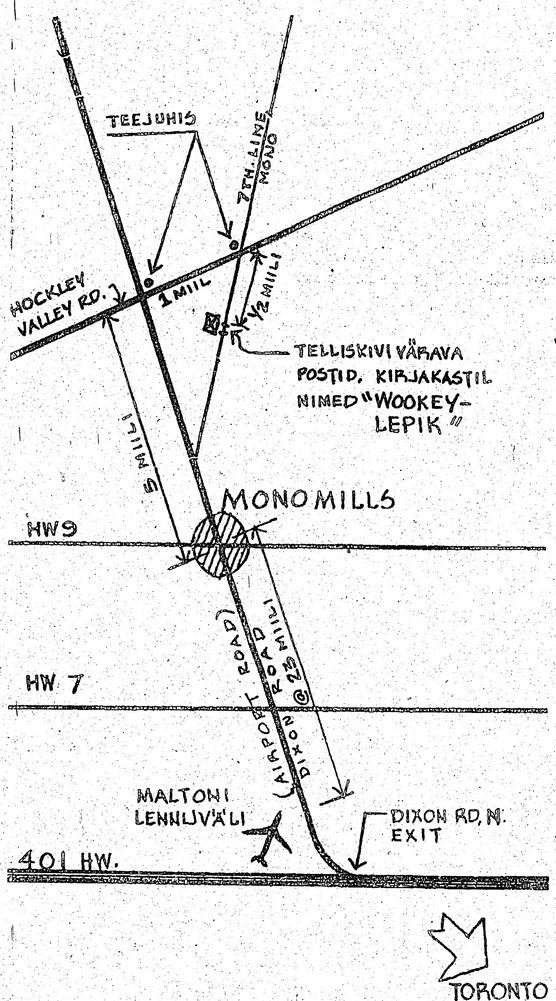

Pühapäeval, 9. juulil, algusega kell 12 päeval toimub Toronto lähedal Mono Mills'is, ülempreester Em. Lepiku elukohas Toronto apostliku õigeusu ja Vana Andrese koguduste ühine suvine jumalateenistus, kus teenivad praost Em. Lepik ja õp. A. Taul. Järgneb ühine lõuna mõlemate koguduste naisringide korraldusel vabatahtlike annetuste eest. Esitatud skitsil näeme praost Em. Lepiku talu asukohta, mille telliskivist väravapostil on nimi „Wookey-Lepik".

Herbert Kolli †

KORD SKAUT — ALATI SKAUT!

Möödunud teisipäeval avaldasid arvukad sõbrad viimast lugupidamist lahkunud Herbert Kollile Peetri kirikus ja kesknädalal sängitati ta igavesele puhkusele Mount Pleasanti kalmistul. Lahkunu oli 54-aastane mees ja läks — nagu selles vanuses enamsti — südamehaigusega. Abikaasa, tütar ja kolm poega, kaks neist juba mehe eest väljas, jäid leinama.

Sellel kangel goneratsioonil, mis kodumaalt lahkudes ehitas laias maailmas hajali asuva uue vaba Eesti — Välis-Eesti, on minevikupäevad. Ühel ja teisel aastad õigustavad minekut, kolmandal — nagu Herbert Kolli puhul — lõpp kiirustas tulekuga. Sõjarulli alt läbi käinud inimesed, uue elu ehitamisel üle-rabanud — selle eest tuleb nii ja teisiti lõivu maksta.

Herbert Kolli oli vanaskaut Lembitu lellede peres. Vanaskautide juhtlauseks on „kord skaut — alati skaut!" Herbert Kolli oli selle juhtlause piltlik kehastus nii kujukalt, nagu oleks see tal aina meeles mõlkunud. Skaut poisina kodumaal, noore mehena üksikskaut Rootsis, vanaskaut Kanadas — näitas ta oma igapäevases elus juhtlause sisu: eestlane kuni üdini, kodu ja pere eest väljas enese unustamiseni, põhimõtetele ja sõpradele jäägitult truu. Nii me kõik teda tunnemegi. Alati kohal seal, kus Eesti ja noorte heaks oli mehi vaja.

Herbert Kolli tegi kõike ääretu korralikkusega. Palju kordi kuulis ta sõpradelt: „Mis sa mängid!" ja tema alatine vastus oli: „Ega raha eest nii korralikult ei tehta — aga see on tasuta töö, ühiskonnale, ja armastusega tehtud — see peab olema korralik." Niisugune ta oli — muster-eestlane, kord skaut — alati skaut! Niisugust meest armastatakse ja respekteeritakse, sest ta on eeskuju. Sõprade kaastunne perekonnale, Herbertile aga igavene aukoht meie mälestustes.

HEINO JÕE

Soomepoistele

Soomepoiste suvine kokkutulek peetakse käesoleval suvel laupäeval, 12. augustil tuttaval Devil's Elbow suusakuurordi maa-alal eelmistest aastatest kindlaks kujunenud kavaga. Klubi juhatus palub kõiki relvavendi nimetatud laupäev reserveerida meie ühiseks kokkutulekuks.

KIRIKUD

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8 tel. 483-4103

Pühapäeval, 2. juulil jumalateenistust ei ole.

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 9. juulil kell 11 hommikul.

EELTEADE: 16. juuli jumalateenistusel jutlustab piiskop K. Raudsepp, 23. juuli jumalateenistusel — praost R. Kiviranna ja 30. juuli jumalateenistusel — dr. A. Võõbus.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 6—8 õhtul.

TORONTO EESTI ADVENTKOGUDUS
Christuskirches,
804 Broadview Avenue
(Eesti Maja lähedal)
691-2848

1. ja 8. juulil toimuvad koosolekud Port Carlingi lähedal Keswicki vaimulikus telklaagris Muskokas. Koosolekud Torontos jäävad ära. Kaasasõidu võimaluste üle helistada tel. 691-2848. Eestikeelsed piiblikursused saadaval.

15. juulist alates igal laup., kell 9.30 hingamispäeva kool ja kell 11 JUMALATEENISTUS.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
17 Frank Cresc.
Toronto 176
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühapäeval, 9. juulil koguduse väljasõit, ühine jumalateenistus Ap. Õigeusu kogudusega ülempreester E. Lepiku talus kell 12 päeval. Koostöös ülempreester E. Lepik ja õp. A. Taul. Teejuhis ilmub ajalehes hiljem.

KÕNETUNNID igal teisipäeval ja neljapäeval kella 6—8 õhtul kiriku käärkambris.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
10 Lamport Ave. Apt. 307
Toronto 5, Ont. M4W 1S6
Tel. 961-8391

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3—3.30 p. l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 2. juulil kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõneleb K. Raid. Tshellomuusika. Kell 6 õ. KUULUTUSKOOSOLEK.

Kolmap., 5. juulil kell 7.30 õ. „KOLMAPÄEVANE KIITUS", kõneleb K. Raid, tshellomuusika.

SAULT STE. MARIE's pühap., 2. juulil kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS Soome Nelipühi kirikus, 59 Albert St. E. Kõneleb H. Eller, solist V. Krabi.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
Tel. 461-2077
562 Jones Ave., Toronto 6, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.,
Toronto 6, Ont.
Tel. 463-6223

Pühap., 2. juulil kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõneleb jutl. K. L. Marley. Issanda surma mälestamine.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja H. Rüdmik
P. O. Box 234, Toronto 18, Ont.
Tel. 233-5390

Pühapäeval, 2. juulil kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Tunnistusi, kõneleb jutlustaja H. Söderholm.

Naisterahvas otsib
TUBA ehk KAKS KÖÖGIGA
Helistada 266-7837

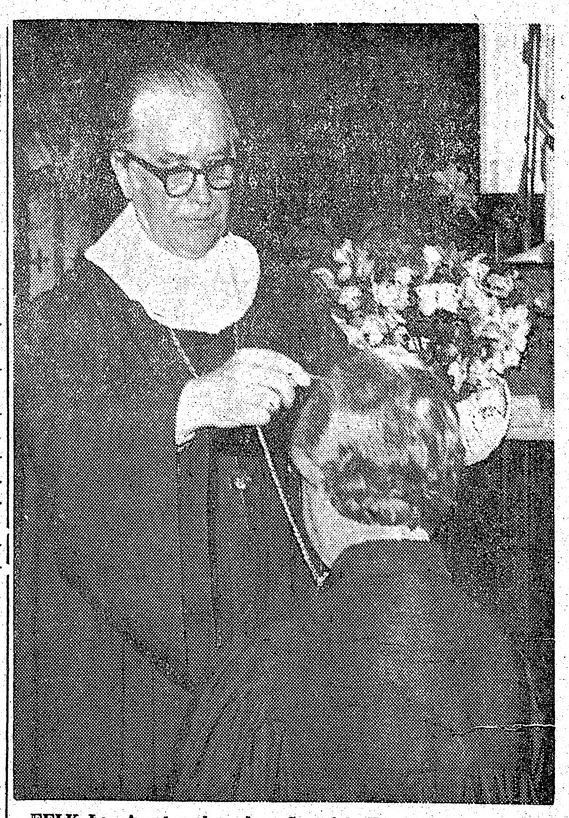

EELK Los Angelese koguduse õpetajale Rein Neggole annetati koguduse poolt kuldrist. Pidulikust teeenistusest võtsid Hollywoodi kirikus osa adv. kog. õp. Eduard Mägi, praost Aleksander Hinno New Yorgist, õp. Oskar Pastik ja ülempreester Sergi Samon. Pildil praost A. Hinno kuldristi õpetaja Rein Neggole üle andmas. Foto: Edgar Igarik

Vajadus usulise juhtkonna täiendamise järele suureneb

16. juulil algab õpetajate abiliste ettevalmistav instituut oma tegevust Torontos. See on sündmus, mis meie kirikus samuti kui ühiskonnas väärib erilist äramärkimist.

Erakordsed olud meie kirikus on viinud erakordsete vahendite loomisele, et vaimlist elu uutes olukordades edasi viia. Nõnda on kirik ellu kutsunud õpetajate abiliste ameti. Kus iganes see on toimunud, on see olnud õnnistuseks. Eesti asundustes Venemaal tsaari ajal, kus õpetajate ringreisid harva said neid külastada, osutus see lahendus väga viljakaks. Kui oktoobri revolutsiooni järele õpetajaskond kandis raskeid kaotusi ja eesti asunduste kiriklik elu oli ohus, siis eesti piiskop Oskar Palsa Peterburis korraldas kursusi sealse konsistooriumi juures õpetajate abiliste ja aseõpetajate ettevalmistamiseks. Nende kaudu kerkis esile väga silmapaistvaid ja tüsedaid jõude vaimlisele juhtkonnale, võimelised kristlikku tööd edasi viima erakordsetes oludes.

Meie kirikule paguluses on saabunud selline aeg. Üha suurenemas on vajadus vaimlise juhtkonna täiendamise järele, kuna nende koguduste arv, kus õpetajaid ei ole kohal, ega isegi läheduses, aina kasvab. Ometi on meie hulgas latentseid jõude, kes on oodanud nende väljakujundamisele ja rakendamisele. On teada, et meie hulgas on neid, kellede igatsus on olnud end pühendada hingekarjase kõrgele kutsele, kuid olude tõttu ei ole see neile osutunud võimalikuks. Meie hulgas on talente, mehi ja naisi, vaimse elu süvendamiseks. Meie kirik saab rakendada nende andeid. Samuti saab kirik võimaldada neile rahuldust, mida annab vaimliselt loova elu jagamine ja elu sügavamate väärtuste teenimine meie laialipillatud rahvakillu hüvanguks.

Instituut, mille töö on korraldatud ühe ja kahe aasta tsüklis, võimaldab vastavalt ettevalmistust kas õpetaja abilise või isegi aseõpetaja kutsele.

Õppetöö instituudis on korraldatud nõnda, et see on mitmesuguste õppeviiside ühendlus, kasutades ainestikku, mis iseenesest juba on inspireeriv ja rikastav, intensiivseid loengute perioode, edasitöötamist loengute perioodide vahel, kirjalikk töid ja eksameid. Esimene intensiivne loengute periood toimub 16. kuni 30. juulini Torontos. Teine toimub järgneval aastal samas. Kolmas on kavatsetud 1980 Stokholmis.

Instituut avab piiramatud võimalused nendele, kelledel on kristliku usu sisemisi varusid ja tahet juhatada teisi nende jõulätete juurde, mis asendamatud meie eluks ja võitluseks. Eriti aga nendele, kellede sisetunne on erk, tunnetades erilisel viisil kohustust meie rahva vastu, veendumuses, et meie rahva eksistents ilma kristliku usu väärtuste kandva osata on juuretu, ja kes tunnetavad vajadust selleks loovalt omapoolset panust anda.

Rõõm on mõelda võimalusele, et vaimline juhtkond meie kirikus sel viisil võib saada väärtuslikku lisa. Eriti veel, kui silmas pidada seda, kui tõsised on pagulaskiriku kohustused ja kui suured selle ülesanded: kuna sellel ei tule ju usulisi ja eetilisi väärtusi ainult edasi kanda ja oma eksistentsi säilitada, vaid oma missiooni näha veel laiemas perspektiivis — et midagi oma elust, elumõttest ja tunnetusest anda panusena ka väljaspoole kui väärikas liige maailma kristlikus ühiskonnas. Kes on haaratud meie kiriku sellisest visioonist, see on õige kandidaat avatavale instituudile.

Prof. A. VÕÕBUS

Tartu Pedagoogiumi 1933. a. lõpetajad „Võru poisid" on ootamas andmeid klassikaaslase

AKSEL PALK'i

saatuse kohta. Palun teatage klassikaaslasele järgmisel aadressil: Linda Mäll Kukk, 2246 N. West Ave., Vineland, New Jersey 08360 USA

Mari Veskoja saab 75

Virumaal, Palmse (endise Sagadi) valla Võhma külas sündis 29. juunil 1903 tüdruk Mari Talpsepp. Perekond kandis nimelt meesliini traditsioonilise sepa-ameti järgi niisugust vana nime. Sepad olid ju ka söepõletajad ja selleks tarvitatud kännud aeti talvaga lõhki. Nõnda siis Talvaga Sepp.

Mari Talpsepp käis tsaariajal Võhma ministeeriumi-koolis ja läks 1919 edasi õppima Eesti Vabariigi Rakvere Õpetajate Seminari. Selle lõpetanud 1925, vajas koduvald teda koolmeistriks. Mari õpetas Palmse noorust Koolimäe, Käsmu ja Võsu algkoolides, kuni mere-kaptenist koolivend Paul Veskoja tuli kosja ja pani ta küla laste asemel oma poegi kasvatama. Abielu kujunes saatuse tahtel lühikeseks. Kapten Veskoja laev „Kulno" torpedeeriti üsna Teise maailmasõja alul ja perekonna teine poeg sündis pärast isa hukkumist.

Põgenikuna Rootsis oli Mari Veskoja Södertälje Eesti Täienduskooli juhataja. Kanadas tuntakse teda eesti naiskäsitöö ja rahvarõivaste asjatundjana ja väsimatu propageerijana. Teda jatkub igale poole — Peetri kiriku naisringist ja Toronto Eesti Naisseltsi käsitööringist alustades kuni Metsaülikooli, kus Mari oli lektoriks ja eesti käsitöö huviringi juhendajaks.

Mari osavate näppude all on valminud palju-palju rahvariideid ja rahvuslikke käsitöid, Metsaülikooli vahendusel on tema vööde- ja paelte kudumise kunsti omandanud saja eesti noored Ameerika mandril.

Auväärse sünnipäeva puhul õnnitlevad Mari Veskoja tema paljud õpilased ja sõbrad, soovides head tervist ja pikka iga.

HEINO JÕE

Uus eestlaste matusepaik York surnuaial

Toronto Vana Andrese koguduse õpetaja A. Taul teeb oma koguduse liikmetele kirja teel teatavaks, et York surnuaia eestlaste ja lätlaste ühine uus osa asub kohe üle tee eestlaste vana surnuaia osa juures. Toronto surnuaedade valitsus on varunud meile 5000 matusepaika — 3000 hauaplatsi ja 200 kohta urnide paigutamiseks neile, kes soovivad tuhastamist. Kahe rahvuse kalmistu jagatakse kaheks osaks kõnniteega.

Eestlaste vana surnuaia lähedusesse paigutatakse altar, kus on võimalik tulevikus surnuaiapühasid pidada. Altari kujundajaks on Nigul Virro ning sellele graveeritakse eesti-, läti- ja ingliskeelsed pühakirja salmid. Matusepaikade hinnad ei ole veel lõplikult määratud kuid õpetaja A. Taulile mainiti, et esialgsete andmete kohaselt maksab urni paigutamise koht umbes 350 ja hauaplats 400 dollari. Need hinnad võivad varieeruda maksimaalselt 50 dollari piirides. Hinna määramisel on olulise tähtsusega eestlaste poolt soovitud leinamüürid, mis surnuaia valitsus püstitaks. Maaala hauakohtadeks ja leinamüürideks on välja mõõdetud ning hauakohad tulevad müügile augustikuu alguses.

Lähemat informatsioon uue surnuaia osa kohta annab õpetaja A. Taul. Koguduse liikmetele teadmiseks mainib õpetaja, et hauaplatsi või urni paigutamise kohta on võimalik osta otse surnuaia valitsuselt või koguduse kaudu.

Aino Kallase sündimisest† 100 aastat

Tänavu suvel möödub 100 aastat eesti-soome ühiskirjaniku Aino Kallise sünnist. Sel puhul avaldatakse Soomes tema memuaarid aastaist 1897—1931 kahe 520-leheküljelise raamatuna (eesti keeles ilmusid need 1954—60 Torontos ja Lundis) kirjastus Otava poolt. Kirjastus ütleb oma eelteates, et A. Kallas oli alul sulge harjutav peretütar, siis algav luuletaja, Helsingi soomekeelses seltskonnas tähelepanu äratanud iludus, siis „mässuline" pereema, kes rahutult otsides leiab oma suure armastuse ja lõpuks diplomaadiproua.

eskoja saab 75

Palmse (endise Saga-
õhma külas sündis 29.
tüdruk Mari Talpsepp.
andis nimelt meesliini
ise sepa-ameti järgi
na nime. Sepad olid ju
ajad ja selleks tarvita-
l aeti talvaga lõhki.
Talvaga Sepp.

sepp käis tsaariajal
inisteeriumi-koolis ja
iasi õppima Eesti Va-
ere Õpetajate Semina-
etanud 1925, vajas ko-
koolmeistriks. Mari
se noorust Koolimäe,
Võsu algkoolides, kuni
st koolivend Paul
kosja ja pani ta küla
oma poegi kasvata-
kujunes saatuse tahtel
Kapten Veskoja laev
pedeeriti üsna Teise
alul ja perekonna tei-
dis pärast isa hukku-

Rootsis oli Mari
rtälje Eesti Täiendus-
ja. Kanadas tuntakse
iskäsitöö ja rahvarõi-
ndjana ja väsimatu
a. Teda jatkub igale
ri kiriku naisringist
esti Naisseltsi käsitöö-
des kuni Metsaülikoo-
oli lektoriks ja eesti
ngi juhendajaks.

e näppude all on val-
palju rahvariideid ja
äsitöid. Metsaülikooli
tema vööde- ja pael-
unsti omandanud sa-
d Ameerika mandril.

innipäeva puhul õn-
Veskoja tema paljud
õbrad, soovides head
ka iga.

HEINO JÕE

laste matuse-
k surnuaial

ana Andrese kogudu-
Taul teeb oma ko-
etele kirja teel tea-
rk surnuaia eestlas-
ühine uus osa asub
eestlaste vana sur-
ures. Toronto surnu-
s on varunud meile
paika — 3000 haua-
kohta urnide paigu-
e, kes soovivad tu-
he rahvuse kalmis-
kaheks osaks kõnni

ana surnuaia lähe-
utatakse altar, kus
levikus surnuaiapü-
Altari kujundajaks
ro ning sellele gra-
esti-, läti- ja inglis-
kirja salmid. Matu-
nad ei ole veel lõp-
ud kuid õpetaja A.
i. et esialgsete and-
t maksab urni pai-
umbes 350 ja haua-
ri. Need hinnad või-
da maksimaalselt 50
es. Hinna määrami-
tähtsusega eestlaste
d leinamüürid, mis
sus püstitaks. Maa-
dieks ja leinamüüri-
a mõõdetud ning
levad müügile au-
es.

nformatsioon uue
l ohta annab õpetaja
guduse liikmetele
ainib õpetaja, et
urni paigutamise
alik osta otse sur-
selt või koguduse

lase
est
ut

el möödub 100 aastat
ihiskirjaniku Aino
t. Sel puhul avalda-
tema memuaarid
–1931 kahe 520-lehe-
natuna (eesti keeles
1954–60 Torontos ja
stus Otava poolt. Kir-
ma eelteates, et A.
l sulge harjutav pe-
dlgav luuletaja. Hel-
elses seltskonnas tä-
atanud iludus, siis
ereema. kes rahutult
ma suure armastuse
lomaadiproua.

Seedrioru pidustused algavad kontsert-aktusega

Seedrioru Suveharja pidustustel toimub laupäeval, 1. juulil kell 5 p.l. mälestussamba väljakul kontsertaktus-võidutule süütamine. Piiskop Karl Raudsepp peab vaimuliku talituse. Järgneb Eesti vabaduse eest langenute mälestamine võitlejate ja Seedrioru noorte kaastegevusel. Aktusekõne peab E. K. N. esimees Udo Petersoo. Sellele järgneb pidulik võidutule süütamine aupeakonsul Ilmar Heinsoo poolt. Vabaõhukontserdiga esineb Olaf Kopvillemi juhatusel ühendkoor — Hamiltoni Eesti Seltsi Segakoor ja „Helletajad". Klaveril Eva Rammo.

Aktuse lõppedes on külalistel üle kahe tunni aega „isetegevuseks". Abiks võib olla peahoone juures asuv einelaud, kus puuduvad siiski kangemad joogid.

„Laul suveööl" Ene Rebase lavastuses algab kell 9.30 õhtul Seedrioru vabaõhuteatris. Esinevad solistid Heinz Riivald, Tamara Norheim ja Gerhardt Hess, ja ansamblid „Cantabile Laulikud" (juhatab Uno Kook) ja „Zodiac Tantsijad" (juhatab Ene Rebane). Kesköises lühisaates mälestussamba esisel esineb Leida Järvi, millele järgneb taas isetegevus ja siin aitab kaasa tantsu muusikat pakkudes Georg Iltali kapell.

Seedriorul tavaks saanud eeskujuliku korra rakendamise eest hoolitseb Hamiltoni Eesti Võitlejate Ühingu valvemeeskond, kel vajaduse korral abiks OPP patrull.

Suvihari 1978 korraldaja — sihtasutus Seedrioru juhatus — ütleb kõigile tere tulemast Seedriorule 1. juulil.

HP

HEDY MARIANNE BRAMBAT Lõpetas Kingstonis, Ontarios, Queen'si ülikooli inseneri teaduskonna metalluriga alal.

Kujutava kunsti STUUDIO
Joann SAARNIIT
Müügil õlimaalid
567 Roehampton Ave.
Tel. 488-5895

Korrastan
VÄIKEMOOTOREID
muruniitjad, kettsaed, lumepuhujad ja päramootorid.
Tel. 225-3983 — H. KASK

Factory On Wheels
940 ALNESS STREET, UNIT 12
DOWNSVIEW, ONTARIO M3J 2R9
5-tollised jätkudeta vihmaveerennid
ALCAN VÄRVITOONIDES
valge, pruun, must, helebeesh, metsaroheline
Varustame ISETEGIJAID vihmaveerennidega ja sinna juurdekuuluvaga
HELISTAGE
FACTORY ON WHEELS
661-3843 661-3021

Karavanipidustuse Tallinna paviljonis on tähelepanu äratanud lavastuseks A. Raudsepa „Legendide maa". Pildil osa tegelasi, laulukoor, kes dr. R. Toi juhatusel saatis lavastust lauluga.
Foto: Vaba Eestlane

Legendide Eesti elustub...

(Algus lk. 1)

Suures saalis oli põrandapinda kasutatud praeguse lava ette uue suurema ringlava ehitamiseks. Esimene oli ruumist eraldatud suure ekraaniga, kuna osa kava oli ettenähtud ekraanil, osa ekraani taga. Ees oleva ringikujulise lava ümber oli valgeist kaselattidest aed. Selles saalis toimusid kaks eeskava, esimene nn. väike programm, mida esitavad kümne aasta jooksul karavanipildis tuntud esinejad. Teine oli päriskava, lavastus „Legendide maa".

Esimesel õhtul avas väikse kava „Kungla" rahvatantsurühm T. Metsala juhatusel, kes pillimehe L. Nielanderi muusika saatel esitas küllaltki hea valiku elavamarütmilistest eesti rahvatantsudest.

Õhtu pealavastus avati signaaliga suurelt karjapasunalt. Lavastuses oli rakendatud koor, diapositiivid, grupid ja üksikud tegelased.

Selle eesmärgiks öeldi olevat eesti maagika tutvustamine tantsu, laulu ja liikumise abil.

Andres Raudsepp, kes „Legendide maa" kirjutas ja lavastas, oli ise ka helilindilt kommentaaride andjaks. Lisaks tutvustas Anne Tüll iga stseeni eel järgnevat tegevust. Esimeseks oli Linda lein Kalevi surma järel, millest tekkis Ülemiste järv ja veel praegugi olev Linda kivi selles järves. Eesti rahvausundi kohaselt on igal kivil oma vaim, ka laval oleva kivi juures istus kivi vaim. 12-liikmeline koor laulis R. Toi juhatusel eesti rahvaviisi „Kanneldaja", kuna ekraanile suunati vaateid erinevaist kandleist.

Tore oli Eestile lähenemine maailmaruumist, kus esialgul oli näha maakera ja siis asteastmelt tuli lähemale Eesti asukoht ja seal elavad inimesed, kel on värvirikkad rahvarõivad, oma laul ja tants.

Rahvatantsijad hakkasid tantsima kuna koor laulis kaasa.

Teises stseenis tutvustati eesti rahvausundis olevat kuradit, kel on sada erinime, omaseim siiski Vanapagan. Ekraani taha ilmus Vanapagan, kes hooples oma võimsusega, ekraanile mõlemale poolele Kalevipoeg K. Raua töödes antud vormis. Vanapagan ja Kalevipoeg katsuvad jõudu kuni Kalevipoeg seljatab oma vastase.

Kolmandas stseenis alustas koor lauluga „Kui mina alles noor veel olin". A. Tüll jutustajana seletas eestlaste ilutundest eesti rahvalauludes, kuid mis väljendub ka rütmimises võimlemises, mida esitasid kolm Kalev-Estienne võimlejat, kuna foonil olid stseenid merest ja pilvedest.

Neljandaks stseeniks oli armastusmotiiv „Koidu ja hämariku" loost ning sellega seoses olevad jaaniõhtu motiivid, millega eesti rahvas on valguse võitu tähistanud.

Lavastus lõpeb Kalevipojaga põrgu väravas, et mitte kurja välja lasta. Kuni nii Kalevipoeg kui ka eesti rahvas vabaks saavad, peavad nad laulma ja tantsima ning kui koor laulis „Tuljakut", tantsis samaaegselt Kungla rahvatantsurühm. Vahepealseid kommentaare andis Enn Tiisler.

Lavastusega oli seotud suur tegelaskond. Lisaks arvukalt abistajaid. Kuna sama lavastust esitatakse igal õhtul kaks korda, siis on jutustajail, tegelasil ja abilistel asendajaid, kes sama teevad teisel õhtul. Lavastus hoiti enne esinemist saladuskatte all ja kunagine muinasjutulavastus ei jätnud julgeid lootusi, siis seekordne kõiki tänapäevaseid võimalusi hõlmav lavastus on üllatuseks väga sisutihe ja selgitav, mis ka võõrastele suutis jätta mingi pildi eesti muistsest kangelasest Kalevipojast ja tema sidemeist praeguse eestlaste sugupõlvega.

Tegevus toimus ka teistes ruumides. „Kase" kohvikus oli perenaistel väga kiire toitude jagamisel. Öölokaalis „Kajakas" laulsid „Positiivsed mehed", kes olid Alar Kivilo, Erik ja Mark Teose ja lauluansambel „Jaaniku", kus on liikmeiks Ilo ja Karin Maimets, Sylvia Siitam ja Leena Tiismann.

Rahvast olid aga kõik ruumid täis ja karavanipidustuse meeleolu näis juba esimesel õhtul leidvat oma õige joone.

Tallinna paviljoni külastas ka senaator R. Stanbury koos abikaasaga, kus teda vastu võttis meie aupeakonsul I. Heinsoo ja paviljoni komitee esimees T. Tõsine.

Laupäeval esinesid väikses kavas Hamiltoni Helletajad O. Kopvillemi juhatusel ja Kalev Estienne võimlejad. Külaliseks oli East York linnapea Allan Redway. Pühapäeval esinesid H. Tiiduse tüdrukud koos „Jaaniku" lauluansambliga.

Eelolevas kavas on neljapäeval ettenähtud Kungla rahvatantsijate esimese rühma esinemine. Neljapäevaks jõuavad kohale ka Baltimore lauluansambel „Omad poisid", kes esinevad siis viimasel kolmel karavanipäeval suures saalis ja „Kajaka" kohvikus. Nagu kava koordinaator ja kujundaja A. Raudsepp ütles, on programm koostatud nii, et see pidevalt tõuseb, kulmineerudes kahel viimasel karavanipäeval, reedel ja laupäeval.

Siis on väiksemas kavas Kalev Estienne naisvõimlejad kuna suurlavastus „Legendide maa" kordub igal päeval kaks korda.

„Kase" restoranis on esinenud „Jaaniku" ansambel, samuti teised improviseeritud grupid ja on organiseeritud ühislaule. Muu kavalise osa kõrval on teisipäeval ja kolmapäeval ettenähtud tants kõigile „Kaja" orkestri saatel. Neljapäeval Allan Liik organiseerib ühislaule.

Karavanipidustuste osavõtjate hulgas on märgata rohket noorte osa, nii abistajatena kui pidulistena. See tegevus toob nad oma paviljoni ja eesti rahvapärandi juurde.

Wintario võidud

Neljapäeval, 22. juunil toimunud Wintario loterii loosimisel langesid viis 100.000-dollarilist peavõitu piletile nr. 79078 seeria 47, nr. 99278 seeria 17, nr. 26039 seeria 54, nr 83081 seeria 30 ja nr. 69145 seeria 66.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates

Suur nõudmine Kalev Estienne võimlemisrühmade järele

Karavanipidustus ja Kanada Nädala tähistamine on muutnud Kalev Estienne tegevuse väga aktiivseks. Lisaks nimetatuile on tüdrukud võimelnud veel väljaspool. Pidevalt on kolm tüdrukut olnud rakendatud Tallinna paviljoni lavastuses „Legendide maa".

Päev enne Karavanipidustuse avamist esinesid seenior eliiti kuuluvad tüdrukud koos võistlejatega Toronto väga eksklusiivses Granite-Club'is.

Laupäeval, 24. juunil esinesid võimlejad Tallinna paviljonis ja üks grupp sõitis esinema Põhja-Ontarios asuvasse Timminsi, kus esinemine oli seoses Kanada Nädala avatseremooniaga.

Veel teinegi esinemine on seotud Kanada Nädalaga, 27. juunil Toronto City Halli väljakul kell 12.30 päeval.

30. juunil ja 1. juulil on esinemised veel Tallinna paviljoni lõpupäevadel, kus päeval esinevad nooremad ja lapsed, õhtul aga vanemad võimlejad.

1. juulil on ettenäha kolm esinemist: esimene Toronto näituseväljakul asuvas Hall of Fame'is, kell 2.30 Ontario Place'is ja õhtul Toronto City Hall'i juures.

Järgmisel päeval, 2. juulil esinevad võimlejad Toronto Centre Island'il Itaalia piknikul.

Trenti järelkaja Vancouveris

VANCOUVER (VE) — Vancouveri noorte organisatsiooni „Kalevala" korraldusel peeti „Meie Kodu" saalis 18. juunil kell 8 õhtul koosviibimine, et meenutada ja tutvustada Trenti ühiskondlikku seminari.

Kohal oli ligi 70 kaaseestlast. Teadustajana esines „Kalevala" esimees Mart Laanemäe, kes tutvustas kõigepealt Eesti Liit Kanadas esindajat ja Liidu bülletääni „Sillase" toimetajat Vally Johansoni Torontost. Pr. Johanson luges ette ELK esimehe Antoni Truuverti läkituse, milles toonitati kaastöö vajadust ja sidepidamise tähtsust.

Pr. Johansoni lühike sõnavõtt oli väga ajakohane praegusele Vancouveri olukorrale.

Järgnes Jaan Lepa lühike ülevaade „Mis toimus Trentis". Mart Laanemäe tutvustas peakõnelejat prof. Walter Randa New Yorgist, kes viibis Vancouveris teaduslikul konverentsil ja „Sillase" vahendusel kõneles ka sealsetele eestlastele.

Professor Rand peatus pikemalt globaalse eesti mõtte, diversiteedi ja eestlase määra mõiste juures.

Teema oli vancouverlastele uudne ja järgnenud küsimused näitavad, et huvi teema vastu oli suur. Elav vestlus jatkus seltskondlikus ruumes serveeritud kohvilauas.

Kalameeste suvine väljasõit

T. E. Ö. J. Seltsi kalameeste suvine väljasõit korraldatakse Lake St. Johni laupäeval, 8. juulil Elmar Sooääre suvila maa-alale. Kalapüügi võistlus toimub kolmele kalaliigile — havi, bäss ja koha. Kogunemine kell 7 hommikul HWY nr. 12 ja Rama Roadi nurgal. Võistluse algus kell 8 e.l. E. Sooääre suvila juurest. E. Sooääre suvila asub HWY 12. Rama Roadi mööda 7½ miili idas Southwood Beach Roadil — Vollick Marinast 300 meetrit idas lot nr. 21.

Vollick Marinast paatide ettetellida soovijatel palutakse helistada Vollick Marina telefon 1-705-689-2104.

O. F. A. H. loterii võidud langesid alljärgnevatele piletitele. CJ5 Jeep nr. 099131, CJ5 Jeep nr. 094294, Argo 6, maastiku auto nr. 233700, Arctic Char Fishing Trip nr. 221067, Cree/MNR Goose Hunt nr. 213954, Sportspal Canoe nr. 206926, Winchester Model 1200 Shotgun nr. 031150, Mercury Electric Fishing Motor nr. 221709, Unstucker nr. 209164, Unstucker nr. 236427, Lawn-Boy Lawn Mower nr. 055823, Michael

Virulased killamängudel

Grupp virulasi on alustanud eeltöödega virulaste kokkutulekuks meie maakondlikele päevadele. Aeg on jäänud väheseks, kuid siiski on ideed juba liikumas õiges suunas. Esialgne toimkond on moodustatud ja virulasi loodetakse näha hulgaliselt üle kogu Ameerika mandri Moonstone'is 29. juulil. Nõu ja jõuga on virulased-abilised teretulnud, tel. 221-7754, Elna Libe.

● Rootsi valitsus nimetas Raadiohäirete komisjoni liikmeks büroodirektor Jaan Nõu. Ta jääb sellele kohale kuni 1. juulini 1981. a.

Dumas Print nr. 013596, Garcia Fish Finder nr. 014520, Honey Bear 12 ga. Reloader nr. 224227, Coleman Easi-lite Stove & Lantern nr. 218403, Old Pal Woodstream Tackle Box nr. 073455, 1 Doz Canadian Wiggler Lures nr. 241557, 1 Doz. Canadian Wiggler Lures nr. 019270, 1 Doz. Canadian Wiggler Lures nr. 044321, 1. Doz. Canadian Wiggler Lures nr. 086418, 500 Rounds Winchester .22 Ammo nr. 097062.

JUHATUS

EESTI KINGAÄRI
THE HOME OF SHOES
311 Danforth Ave. Tel. 463-2380
(Chester allmaaraudteejaama peatus)
Suures valikus suvekingi ja sandaale daamidele ja härradele.
KASUTAGE JUHUST! VÄGA SOODSAD HINNAD!

VABA EESTLANE vahendab tellimisi
Eesti Kokaraamat
273 lk. — eesti ja inglise keeles
Koostaja Viivi Piirisild, väljaandja Los Angelese Eesti Naisklubi
Hind $6.50. Tellimised saata sll.
Raamatud postitatakse Los Angeles'is, Kalifornias
The Estonian Cookbook

Meie äri on suletud suvepuhkusteks
1. juulist — 31. juulini
Avatud jälle 1. AUGUSTIL
FINN TASTE BAKERY
7 Grantbrook Ave. (Finch Plaza)
TELEFON 225-0824
Päikesepaistelist ja õnnelikku suve!

SPORT

TIINA LUSIK

Uus rekord Tiina Lusik'alt

SANTA CLARA, Kalifornia — Siinne maailmakulususe omandanud ujumisbassein on aastate jooksul võimaldanud treeninguvõimalusi ligemale sajale olümpia medalistile ja selles on püstitatud arvukalt maailmarekordeid. Siin on ujunud ka meie Evi Kosenkranius, Toomas Troost j.t. tuntud Välis-Eesti ujujad. Basseini peetakse taimelavaks tulevastele kuulsustele. Praegu on selles basseinis eestlastele nime tegemas 14-ne aastane kuldujuja Tiina Lusik.

Santa Clara Junior Olympics võistlustel 4. juunil s.a. parandas Tiina Lusik enda nimel olevat Välis-Eesti rekordit 100 m selili ujumises ligemale kahe sekundiga. Ta saavutas 13—14 a. klassis esikoha ajaga 1.09,78.

See tulemus viib meie nooruki naiste klassis tippujujate hulka ning annab talle võimaluse kaasa ujumiseks samas basseinis juuni lõpul toimuvatel rahvusvahelisel võistlusel. Seal on võistlejate hulgas olümpia medaliste ja teisi maailma tippujujaid mitmest riigist. Mainitud võistlusest osavõtmiseks on ta kvalifitseeritud ka 100 m vabalt ujumises.

Tiina Lusik, kes lõpetas äsja junior keskkooli, siirdub peatselt Lakewoodi eesti skautliku nooruse maailmalaagrisse. Ta ütleb, et ta tahab seal unustada ujumise ja olla hea eesti gaid.

Henry Rono jooksis uue maailmarekordi 10.000 m

Keenialane Henry Rono tegi tänavu juba oma kolmanda maailmarekordi pühapäeval, 11. juunil Viinis peetud kergejõustikuvõistlustel jookstes 10.000 m ajaga 27.22,47, mis on kaheksa sekundi võrra parem eelmisest keenialase Samson Kimombwa maailmarekordist. Uuel sünteetilisel rajal juhtis kuni 3000 meetrini hollandlane Jos Hermes, aga oli sunnitud katkestama. Rono hakkas juhtima poolel distantsil ja oli alul veidi tavalisest ajast tagapool, aga ta surus tempot juurde 8 ja 9 km kohal ja kui viimane ring läks 57 sekundiga, siis oligi uus maailmarekord tehtud. Kimombwa jooksis oma rekordi Helsingis möödunud aasta juunikuul.

Selle jooksu juures oli keskmiseks kiiruseks 100 m 16,4 sekundit, iga ring 66 sekundit, iga 1500 m ajaks 4.06.3. Rono oli möödunud aastal maailma paremuse järjekorras kolmas 27.37,1.

Spordiuudiseid kodumaalt

Maanoorte III üleliidulisel võistlustel Lvovis juhib Eesti esindus 1330 punktiga. Teisel kohal asuvad Ukraina sportlased said 14 punkti vähem. Õhupüssiharjutuses oli naistest edukaim A. Nigul 387 silmaga, järgnesid ukrainlanna T. Kuvilova 383 ja L. Erm 382 silma.

*

Kohtla-Järvel peetud linnade ja rajoonide karikavõistlustel jooksis Silva Oja 200 m ajaga 25,0 ja 400 m 57,0, hüpates lisaks veel kaugust 6.03. Samal võistlusel Rein Kurbas ületas esmakordselt kõrguse 2.16.

*

N. Liidu ringrajasõidumeistrivõistlustel on seni olnud Eesti sportlastest edukam 250-stel startinud L. Teesalu. Ta võitis kaks esimest etappi ja juhib 30 punktiga.

*

Sevastopolis peeti Vene, Ukraina ja Eesti vaheline jahilaskurite võistlus, kus Eesti sportlased olid edukad: kaarrajal sai esikoha P. Päkk 194, kaevikrajal P. Vehm 189 tabamusega. Ka meeskondlikult oli parim Eesti esindus.

74 noort võistlejat Jõekäärul

Skautide ja gaidide õnnestunud spordipäev

17. juunil toimusid skautide ja gaidide malevate ühised kergejõustikuvõistlused Jõekäärul kokku 74 võistleja osavõtuga. Skautide klassides esines 47 ning gaidide klassides 27 noort. Üksustest olid esindatud Rajaleidjad (15), Põhjala Tütred (12), Toronto Kalev (22) ja Lembitu Malev (23). Kaks kõige nooremat poissi olid veel väljaspool üksusi. Ilm oli päiksepaisteline, vahelduva tuulega ja jooksurajad olid tänavu eriti heas korras.

Eriauhindadeks olid gaidmaleva klassides rändkarikad kõige paremale hellakesele ja gaidile. Neid võitsid hellakene Kadri Sepp (RL) ja gaid Linda Järve (RL). Parimaks hunduks tänavu osutus Hillar Sõrra (K) ning parimaks skauldiks Robert Sermat (L). Viimases klassis saavutasid aga ka Martin Toomes (L) ning Hillar Heine (K) eriti häid tulemusi ja nendele avaldati kiitust. Gaidide võistlusel saavutasid kõige rohkem üldpunkte Juta Metsala (PT) ja Linda Järve (RL). — Tulemused:

SKAUTMALEV

6—7 a.: 1) Miky Saarna, 2) Alarik Nurm L, 3) Paul Broughton.

8—9 a.: 1) Hillar Sõrra K, 2) Erik Naar K, 3) Andrus Küng K.

10—11 a.: 1) Erik Tallmeister L, 2) Peeter Sõrra K, 3) Toivo Lainevool K.

12—13 a.: 1) Robert Sermat L, 2) Toomas Loite K. Osades alades võistlesid kaasa Indrek Esken K ja Rein Taul K.

14—15 a.: 1) Martin Toomes L, 2) Hillar Heine K, 3) Raavo Lainevool K.

16—17 a.: 1) Rob Saarna K, 2) Robert Kivi L, 3) Tarmo Holland K.

18—19 a.: 1) Indrek Järve L, 2) Robert Vessmann L.

20—39 a.: 1) Jaak Järve L.

40—49 a.: 1) Jaan Roos L, 2) Viktor Vessmann L.

GAIDMALEV

6—7 a.: 1) Monika Roose PT, 2) Laura Randmaa R, 3) Ellen Silm PT.

8—9 a.: 1) Kadri Sepp R, 2) Pia Metsala PT, 3) Ingrid Kängsepp R.

10—11 a.: 1) Lisa Vähi R, 2) Kristi Lüdig R, 3) Ingrid Jürman PT.

12—13 a.: 1) Juta Metsala PT, 2) Monika Pint PT.

14—15 a.: 1) Linda Järve R, 2) Tiina Tigane R. Osaliselt võtsid osa Linda Laikve ja Heidi Laikve PT.

16—17 a.: 1) Tiina Järve R, 2) Kristina Meipoom PT.

18—19 a.: 1) Eva Tigane R.

Lahtise erivõistlusena toimus 3000 m jooks Toronto Eesti Suusaklubi rändkarikale. Selle võitis teist aastat järgimööda Allan Mägi ajaga 11.45,0. Tulemused olid: J. Roos 10.57,1, A. Mägi 11.45,0, T. Lainevool 13.51,4, K. Konze 14.54,6, J. Järve 14.56,7, R. Sermat 15.20,0, Erik Tallmeister 15.25,2, A. Küng 15.25,4, V. Vessmann 15.33,1, P. Sõrra 18.00,0, K. Ahlberg 18.30,2.

Rändkarika 1200 m käimises hundudele, väljapandud Erik Purje kindlustubüroo poolt, võitis Toivo Lainevool, kes edestas enamuses palju suurematest konkurentidest.

Tänavaastastes võistlustel oli kettaheide asendatud 200 m või 400 m jooksuga igas klassis. Kuna aga kohal oli hiljuti kroonitud Ontario koolinoorte kettaheitemeister omas klassis, Martin Toomes, toimus võistluste lõpul lahtine erivõistlus, kus leidus võimalus jõudu proovida Martiniga. Kuigi täpsed tulemused ei ole veel teada, ei õnnestunud kellegil meistrit võita.

Kergejõustikuradadelt

Poolakas K. Maranda jooksis Varssavis 3000 m takistusjooksus tänavuse hooaja parimaks tulemuseks 8.15,2.

*

Tornios peetud kergejõustikuvõistlustel viskas Antero Puranen oda 84.50. Teistes Soomes tehtud tagajärgedest: Antti Rajamäki jooksis 200 m 21,0, Arto Bryggare kordas oma isiklikku rekordi 21,3, Pentti Sinersaari viskas oda 80.34, Antti Loikkanen jooksis miili 3.58,8, Antti Kalliomäki ja Rauli Pudas mõlemad hüppasid teivast 5.35.

*

Moskvas peetud kergejõustikuvõistlustel heitis Boris Zaitshuk vasarat 78.70, mis on tänavune maailma teine parim tagajärg ja vaid 6 sm halvem Juri Sedyhini nimel olevast N. Liidu rekordist.

*

Hiina sportlased võtsid esimest korda osa rahvusvahelistest kergejõustikuvõistlustest Itaalias Torinos. Kolmikhüppaja Suh oli tulemusega 16.34 teine, esimene oli venelane Aleksandr Jakolev 16.89.

RAAMATUID

müügil „VABA EESTLASE" TALITUSES	Hind ₹	Saatekulu ¢
Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
Kuldne tammetõru — Näidendid ja ettekanded noortele	3.—	35
L. Wahtras — Liivaklass	2.50	15
Ravimtaimed, 250 retsepti	2.50	15
Enn Nõu — Vastuvett	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — Reekviem	3.50	35
H. Michelson — Skautlikul teel	3.—	35
H. Michelson — Noorsootöö radadel	4.30	35
H. Michelson — Eesti radadelt	3.—	35
Eduard Krants — Lumeliitlased (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — Mis need sipelgad (luuletuskogu)	3.—	15
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — Mõttelend — Pilte ja peegeldusi	5.—	25
Karin Saarsen — Lohengrini lal kumine	4.50	15
Herbert Salu — Utoopia ja futuroloogia	4.50	25
Triinu" üksiknumbreid	1.50	
A. Kubja — Kadunud kodud — mälestused	4.—	25
A. Kubja — Mälestusi kodusaarelt	2.—	20
A. Kubja — Palukesed	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — Soomepoisid 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	35
Leho Lumiste — Alamuse Andros — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust	6.65	40
L. Lumiste — Atlandi aknal	2.10	40
L. Lumiste — Killad külas	5.30	40
A. Vomm — Ristsõnad I	2.50	20
A. Vomm — Ristsõnad II	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad III	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad IV	2.25	20
Ants Vomm — Minu hing (luuletuskogu)	20.—	40
K. Eerme — Surnud laevad ja elavad mälestused	1.50	15
K. Eerme — Päevata päevad ja ööta ööd II	4.—	40
S. Ekbaum — Ajatar (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — Rajusõlmed	8.80	40
A. Käbin — Vaim ja muld	5.—	40
Urve Karuks — Kodakondur (luuletuskogu)	6.—	20
H. Oja — Koputused eneses (luuletuskogu)	1.50	25
H. Oja — Tunnete purdel (luuletuskogu)	2.75	25
A. Küng — Mis toimub Soomes?	14.—	50
E. Sanden — Mitme näo ja nimega	12.50	50
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—	40

RAAMATUID LASTELE:

Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	50
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.25	35

LUDVIG WAHTRAS

VIRURANNA PURJELAEVASTIK

2.

VÕSUL oli kapten Linholmil kolmemastiline purjekas „Fortuna", koos Sagadi ja Vihula ranna meestega.

Kapten Muik omas kolmemastilise „Alma" ja kahemastilise „Veenuse". Kõik need kolm Võsu purjekat müüdi juba Esimese maailmasõja ajal soomlastele. Võsu oli väga tihedalt seotud Käsmuga. Nii elasid Käsmu kaptenitest Isop ja Paadimeister tegelikult Võsul. Peale nende elas Võsul kaptenid J. Loosberg, J. Randmann, J. Romm, K. Kentman, Heinmaa jt.

PEDASSAAREL ehitas Daniel Romm kolmemastilised umbes 300 tonnised „Mari" ja „Jupiteri" ning kahemastilised „Nora", „Irma" ja „Anna", mis olid rakendatud peamiselt tsemendiveole. „Mars" jäi Esimese maailmasõja algul Taani ja muutus seal vrakiks. „Jupiter", „Irma" ja „Anna" müüdi 1915. a. Soome. Ainsana sõitis „Nora" (154 BRT) mitmeid aastaid kapten Toomas Halli juhtimisel Soome ja Taani vahel. Veel kuulusid Pedasaare meestele Liikasele ja Gutmanile purjekad „Semneks", „Peter", „Lydia" ja „Rita". Viimasena ehitati Pedassaarel ja veeskati aastal 1923 kolmemastiline purjekas „Ahto" (269 BRT), mis sõitis kapt. Johannes Kolgi juhtimisel. Enne Teist maailmasõda sõitis „Ahtole" aurik peale, muutes selle sõidukõlbmatuks.

VERGI SAAREL ehitasid oma laevu Madis Kurmann ja Uutmannid Altjalt. Esimesena lasti vette aastal 1903 kolmemastiline purjekas „Marta", millele järgnesid kahemastiline „Katarina" ja 1908. a. kolmemastiline „Merkur" (208 BRT), mida asus juhtima kapten Johannes Leemet. Aastal 1913 valmis umbes sama suur, samuti kolmemastiline, „Saturn", mille kapteniks sai Johannes Uukvolber. Aastal 1916 veeskati veidi väiksem kahemastiline „Katarina", kapteniks oli Johannes Loosberg Võsult. Kõik need laevad müüdi hiljem soomlastele, peale „Merkuri", mis purjetas hiljem ka Eesti lipu all.

Viimasena nad ehitasid ja veeskasid aastal 1925 neljamastilise „Leola", kus olid osanikeks paljud Viruranna mehed, mitmed isegi laenatud rahadega, samuti mõisnikud Sergei Schubert Vihulast ja Hans Brevern Vanamõisast. „Leola" kapteniks sai Madis Truuberg ja tüürimeheks tema vend Leopold, kes viimasena Truubergi vendadest suri mõne aasta eest Hispaanias. Samal suvel, 18. septembril, kui „Leola" oli soolalaadungiga teel Lüübekist Soome, jooksis talle Gjedseri tulelaeva lähedal saksa aurik sisse. Meeskond ronis mööda vante aurikule, „Leola" aga vajus kiiresti, ainult mastitipud jäid nähtavale. Hiljem soolalaadung sulas, laev kerkis veepinnale ja torm ajas selle Saksamaa randa. Saksa merekohus mõistis auriku õigeks. Juhuslikult tuli sama aurik hiljem Tallinna, pandi seal aresti alla ja asi tuli uuesti arutusele erapooletus Taani kohtus, kus omanikele mõisteti välja 84.000 taani krooni. Arvatavasti selle rahaga pandi alus edaspidistele Vergi meeste aurulaevadele. „Leola" oli kindlustamata ja maksis ehitamisel 4,5 miljonit Eesti marka.

Veel ehitasid Vergis laevu Truuberg, Kolk ja Uutmann Jorikalt. Neil olid tsemendiveol kahemastilised „Kreta" ja „Evine" ning suurem kolmemastiline „Ester". Nende suurimaks laevaks oli 1925. a. ehitatud neljamastiline „Koit" (345 BRT), mis sõitis algul Juulius Truubergi juhtimisel, hiljem oli kapteniks Hall ja teised. „Koit" viidi Teise maailmasõja ajal Saksamaale, sadamate sulgemise otstarbeks.

Truubergidel oli veel kaugesõidupurjekas „Riga", mis Esimese maailmasõja ajal jäi Inglismaale, kus selle mastid kisti maha ja laeva kasutati sõepraamina. Laev oli rikutud ja aastal 1920 maksid inglased laevaomanikele kahjustuste katteks £9.000.

Meie purjelaevade eelkäijaiks olid viikingilaevad, milledega eestlased opereerisid laialdaselt Läänemerel.

Vergis olid veel väiksemate laevade omanikud Opmann, Reinthal, Tihkane ja Uutmann.

Siinkohal tuleks meenutada kohtuprotsessi Truubergi purjeka „Esteri" hukkumise puhul 1908. a. „Ester" oli tühjalt teel Peterburist Kunda, kui sattus öösel äikesetormi, kaldus ümber ja keeras lõpuks kummuli, mastid allapoole. Kogu meeskond hukkus. Kapteniks oli Eduard Truuberg ja tüürimeheks Leander Kolk Vergist. Seejärel kui kummulipööratud „Ester" Koivistu ranna lähedalt oli leitud, kaebas tüürimehe isa Aleksander Kolk laevajuhi isa Magnus Truubergi kohtusse nõudes viimaselt suurema summa kahjutasu põhjendusel, et M. Truubergi poeg kui laeva kapten, oli süüdi tema poja hukkumises. Asja uurimisel selgus laeva päevaraamatust, et hukkumine toimus tüürimehe merevahi. Kapteni laip leiti poolestsaadik kajutiaknast väljas, kust kaudu ta püüdis pääseda. Tema merevahi mehed olid kõik uppunud ruhvis. Tüürimees aga oma vahi meestega jäi kadunuks. Kohus mõistis nõudmise tühjaks, kuna ilmselt oli just tüürimees süüdi katastroofis.

ALTJA NEEMEL ehitas suurema kolmemastilise purjeka „Suits" ja sõitis sellel kaptenina Jakob Rommann. „Suits" hukkus Võsu rannikul, kus ta oli laadimas, jäädes tugeva N-tormi kätte ja triivis randa. Rommannidel oli veel teine kolmemastiline alus, „Arios" (213 BRT), kapteniks sellel oli Magnus Rommann, ja väiksem kahemastiline „Arons", mida juhtis Gustav Rommann. „Arios" müüdi Pedassaare meestele ja kapteniks sai Rudolf Gutmann. „Arons" aga randus tugeva N-tormiga Altja rannal ja kõdunes sinna.

Vennad Lassid olid väiksemate purjekate „Eva" ja „Armas" omanikud.

VIHULA MUSTOJAL omas Hans Viikholm purjeka „Livadia" ja Spriitpurjeka „Neptun". Üldiselt tegelased Mustoja mehed rohkem väikeste kartuliveo laevadega, ehk siis jälle töötasid koos Pedassaare ja Vergi laevnikega. Ometi oli Eesti Vabariigi lõpuks Mustojalt pärit 9 kaugesõidukaptenit, 6 kaugesõidu-tüürimeest, 5 ligisõidukaptenit ja 2 kipparit, nagu Julius Lahesaar seda uhkusega märkis. Ka ta ise oli pärit Mustojalt.

VAINUPEAL puudus sadam ja puudusid ka suuremad laevad. Takistavaks teguriks võib pidada ka seda, et nad jäid merekooli asupaigast kaugele. Piirduti siis väiksemate purjekatega, kus polnud vaja diplomiga juhti. Need alused veeti talveks maale. Selleks olid olemas nii võimekad seadeldised, et 5—6 meest suutsid 20—30 tonnise laeva kuivale vedada.

EISMAL oli kolmemastiline purjekas „Paala" (306 BRT), mille kapteniks oli Kraanfeldt ja mootorpurjekas „Maria" (274 BRT), kapteniks Esberg Karepalt.

LETIPEAL ehitas omale kahemastilise purjelaeva, mis ristiti „Tulevikuks", kapten Uulmann, sõites sellel juhina.

TOOLSE ja MAHURANNA meestel puudusid suuremad purjelaevad.

(Järgneb)

Dr. Enn Nõu arstiteaduse doktoriks

DR. ENN NÕU

STOKHOLM — Laupäeval, 3. juunil kaitses med.lic. Enn Nõu arstiteaduse doktorieksamiks väitekirja pealkirjaga „Quality of survival in bronchial carcinoma" Rootsis Uppsala Ülikooli Akadeemilise haigla kopsukliinikus. Teaduskonna poolt valitud oponent oli dotsent Bengt Nilsson Stokholmi ülikooli Karolinska haiglast. Enn Nõu töötab abiülemarstina Akadeemilise haigla kopsukliinikus. Eraelus on ta kirjanik ja kuulub akadeemiliselt U.S. Raimla vilistlaskonda.

Väitekiri tutvustas prospektiivset uurimust 273 epidemioloogiliselt mittevalitud kopsuvähja patsiendi kohta Uppsala läänist. Materjal hõlmas ajavahemiku novembrist 1971 kuni novembrini 1976. Keskmiselt tuli läänis juurde 55 uut kopsuvähja patsienti aastas. Vastava kontrolliga riiklikus vähjaregistris on konstateeritud, et umbes 97% kõikidest kopsuvähjapatsientidest, kellele on saadud panna diagnoosi sellel ajaperioodil, kuulub sinna materjali.

Haiguse tõsist arengut tunnistab asjaolu, et ainult 7 protsendil patsientidest on ette näha 5-aastast üleelamisaega. Nendest ette nähtud ülelavatest 20-st patsiendist on 9 avastatud kopsuröntgeni-ülesvõttega (mass miniature chest x-ray) üldisel tervise kontrollil.

Terve materjal koosnes 78% meestest ja 22% naistest. 83% kõigist 273 patsientidest olid suitsetajad. Meestest suitsetas 96% ja naistest 35%. Meestest oli 53%-il kihiepiteelne vähk ja naistest 65 %-i näärmerakuline vähk. Opereerida oli võimalik 69 patsienti.

Erivaatlustega on uuritud mitmesugust mittekirurgilist vähjaravi mitteopereeritavatel patsientidel, mõõtes üleelamisaja pikkust ja peamiselt selle kvaliteeti.

Väitekirja peasihiks oli uurida üleelamise kvaliteeti uue vitagramm-indeksi abil, mis on konstrueeritud autori poolt koostöös professorite Carlensi ja Dahlströmiga. See indeks on nii kujundatud, et patsiendi terve- või pooleaja töövõime, töövõimetus võimega viibida üleval ja väljas ja töövõimetus voodise sunnitud olekus saab hinnangu punktid. Samaaegsed vähjasümptomid ja kõrvalmõjud ja haiglasviibimised annavad miinuspunkte. Antud punktid üleelamisaja jooksul pärast rakendatud ravi võetakse kokku punktide summana kui üleelamisaja kvaliteedi väljendusena. Peale rakenduse on seda vitagrammindeksit või skaalat meetodi seisukohast uuritud koostöös professor Gunnar Eklundiga, kusjuures on õnnestunud leida uusi lahendusi matemaatiliselt läbiviidud korrelatsiooni analüüsideks.

JALGRATTAÕNNETUSTE ARV SUURENEB

Allpool kirjeldame, mida teeb Ontario jalgratturite julgeoleku kindlustamiseks.

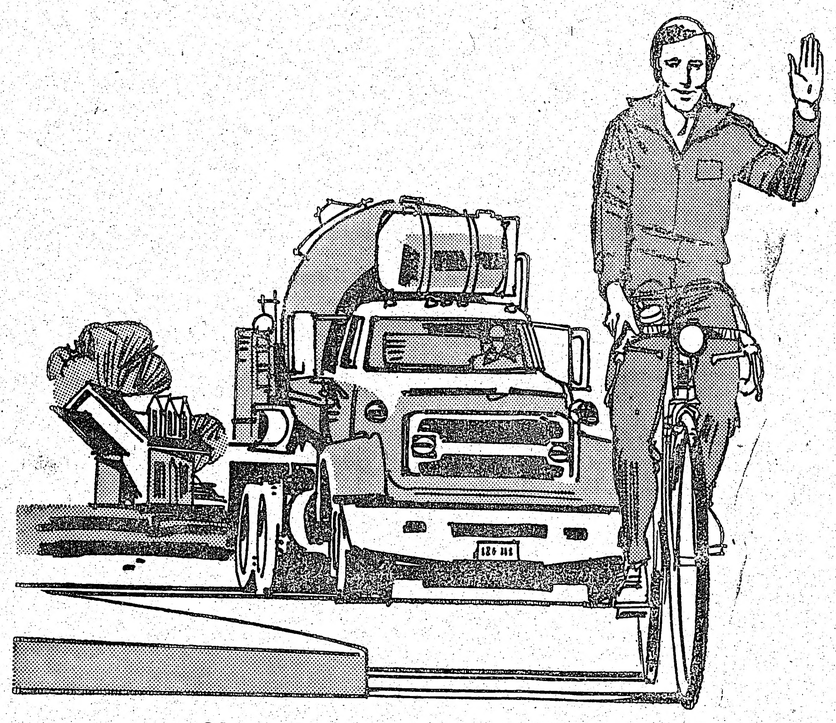

Paljud jalgrattaõnnetused tekivad kokkupõrgetel sõidu- ja veoautodega, millede juhid „kunagi" ei näe jalgratturit enne kui on liiga hilja. Jalgratturina on teil samasugused tee kasutamise õigused nagu sõiduautodel, bussidel ja veoautodel. Kuid teie olete väike ja nemad on suured ja teil ei ole oma õigusest palju abi kui nad teid ei näe! Sellest tulenevalt peate ISE ENDA eest hoolitsema.

Olge valvel oma elu säilitamiseks!

Teie Ontario valitsus on koostanud erilise broshüüri „The Bicyclist's Handbook". Selles antakse juhiseid jalgrattasõiduks, selgitatakse sõidureegleid ja teemärke ning kirjeldatakse kuidas saab heaks jalgratturiks ja kuidas hoolitseda oma sõiduki eest.

Tasuta eksemplari saamiseks kirjutage:

Bicyclist's Handbook
Public & Safety Information Branch
Ministry of
Transportation and Communications
1201 Wilson Avenue
Downsview, Ontario
M3M 1J8

James Snow,
Minister of
Transportation and
Communications

William Davis, Premier

Province of Ontario

Olge valvel oma elu säilitamiseks!

Ühiskondliku murdeaja kirjeldaja

Pilk Albert Kivika loomingule

Veel käesoleva aasta jaanuaris oma 80-ndat sünnipäeva tähistanud kirjanik Albert Kivikas on nüüd meie vanemate kirjanike hulgast lahkunud. Ta kuulus omal ajal nende noorte meeste hulka, kellele Noor-Eesti ja Siuru liialdatud estetism ei meeldinud, vaid kes nõudsid asjaleasemel kirjandusele realistlikumat laadi ja asjalikumat aine käsitamist. Teda ja ta kaasaegseid on määritletud uusrealistideks eesti kirjanduses.

Läbivaks ainevallaks Kivika loomingus ongi realistlikus vormis lähenemine maaelule, võitlustele ja võitluste kaudu loodud iseseisvas riigis elamisele.

Neid aineid tundis ta hästi oma elu ja kogemuste põhjal ja on loonud silmapaistvaid teoseid, jäädes aga oma Eesti Vabadussõja ainelise teosega eesti vabaduspüüdluste aegumatuks kehastajaks.

A. Kivikas sündis 18. jaan. 1898 Suure-Jaani alevikus Viljandimaal. Õppis Tartu kommertsgümnaasiumis, läks koos kooliga vabatahtlikuna koolipoisina Eesti Vabadussõtta, õppis pärast sõda Tartu ülikoolis filosoofia-teaduskonnas, misjärel töötas ajakirjanikuna ja kutselise kirjanikuna.

Kivikas katsetas alul sellal moes olnud kirjandusvooludega, saavutades küll tähelepanu erakordsusega, aga mitte teoste väärtusega. Ta esimene teos oli Mart Karuse nime all ilmunud novellide kogu „Sookaelad" (1919), milles ta hindamist leidis oma elava huumori ja rahvapärase keelepruugiga. Selles anti eesti külaelule ehtsalt tuntud kirjeldus.

Sõjamuljeile baseeruv „Verimust" (1920) koosneb ekspressionistlikest sõjanovellidest, kus sõja toorus rõhutatult esile on toodud.

Sõjaelamused koolipoisina olid aga sööbinud ta loojafantaasiasse. Oma esimeses romaanis „Ristimine tulega" (1923) kirjeldab ta võitlusi Vabadussõja algperioodil lõunarindel. See aine viis ta teiste vooludega katsetamisest realistlikuma väljendusviisi juurde, suutmata siiski selle teosega veel värskeid sõjaelamusi ja muljeid rohkem kui pealispinnaliselt kirjeldada.

Läbimurre uusrealismi aga toimub ta triloogias „Jüripäev" (1921), „Jaanipäev" (1924) ja „Mihklipäev" (1924), kus ta avab hoopis uue leheküle eesti rahva elus, milleks on Vabadussõjale järgnev maareform. See maa mida rahvas aastasadu oli ihaldanud, oli äkki talle kätte antud, ta oli selle vabaks võidelnud ja maamõõtjad panidki tikke mõisapõldudele ning maa anti uuele ühiskonnaklassile — asunikele, keda ei vihanud mitte üksnes mõisnikud, vaid kellele vaatasid alla ka senised vanatalunikud.

Selle muudatuse kirjeldamisel on Kivikas, maalt pärit olijana, tundnud sügavat hinnangut maa väärtuse vastu ja osanud näha maatamehi muutuvat peremeesteks oma kodus ja oma riigis.

Maa väärtus sai talle aga selgeks veel teiselgi teel, selle maa eest ta oli võidelnud õppursõdurina rindel. See mis romaanis „Tulega ristimine" oli veel visandlik ja ajakirjanduslikult kirjeldav, küpses eesti sõduri eeposeks romaanis „Nimed marmortahvlil" I (1936). Selles toimub õppursõduriks kujunemine läbi kahtluste, põgenemise ja kaalutlemiste kaudu, kuni ollakse sisemiselt kasvanud sõduriks, kes edaspidi kirjeldab sõjasündmusi, kus maa hind selgub langenud kaaslaste vereohvreis. Need on olnud kirjaniku enese kahtlused, võitlused mida ta on suutnud sisemise kaemusega kirjeldada,

kus ühtlases realistlikus toonis saavad lugejaile omaseks ja kaasahaaravaks Eesti Vabadussõja võitluse vaim ja vaimustus.

Kuigi ta kirjutas veel kolm järgnevat köidet sama nimetuse all, on seal rohkem autobiograafiline kaasaegsuse kroonika Tartus vabariigi alguse kobavas ja arenevas poliitilises ja kultuurilises elus. Ka sel teemal on „algvisand" romaanina „Vekslivõltsija" (1931), kus ta kirjeldab selleaegseid sündmusi ja mõnes osas selgitab oma vahekorda iseenese kirjanikuks kujunemisel.

Oma hilisemas loomingus on Kivikas pöördunud tagasi maaelu juurde romaaniga „Karukose" (1943) ja novellikoguga „Tulililed" (1957). Omaette teoseks on romaan „Kodukäijad" (1963), mida saaks suvaliselt siduda ta „Nimed marmortahvlil" romaanineliku epiloogina, kus maapaos olev kirjanik võib teha unenäolise reisi kodumaale, saades seal osaliseks näidendis kus ta tegelikult on poliitilisel protsessil süüalune. Romaan on satiiriline kommunistliku korra vastu.

A. Kivikas on Eesti iseseisvusaja kirjanike sugupõlve silmapaistev looja ja uusrealistliku kirjandusvoolu tähtsamaid kandjaid.

Tema ainevald ei haara ulatuslikku ala, see piirdub Suure-Jaani kodukoha, Tartu ja Lõuna-Eesti võitlusteekonna aladega, aga ta on suutnud näha ja tunda elu, mis sel ajal neis kohtades nii märgatavalt seoses Eesti iseseisvumisega muutus. Kuigi sõjast ja vaenlastest kirjutades võiks elu ja olukordi näha ainult must-valges toonis, on Kivikas väga humaanne nähes oma vaenlaseski kõigepealt inimest. Kirjanik ei ole kohtunik, vaid inimeste omavaheliste suhete arendamise mõistja ja kirjeldaja.

A. Kivikas on jätnud eesti kirjandusele parima Vabadussõjaainelise romaani, mitmeid ühiskonna arengut kirjeldavaid romaane ja jutustusi maaelu põhiselt mullalähedasest inimeste tööst. Ta noorusaja looming on praegu siiski kättesaamatu nii siin kui sealpool piirjooni, kättesaamatud on kogu varasem looming peale kahe novellikogu ja nimetatud sõjaromaani.

HANNES OJA

Kaius Meipoom ühing „Kivioja" esimeheks

Jõekääru naabruses asub, kaunis looduse rüppes, eestlaste suvitusala Kivioja, kus loodi üle kümne aasta tagasi oma ühing, mis kannab nüüd nime „Ühing Kivioja".

Selle ühingu peamiseks ülesandeks on oma teede korrastamine, jõe süvendamine-puhastamine, silla korrashoid ja ümbruse korrastamine. On püstitatud rahvuslipp ja rikkalikkudele metsalilledele tipitud siia-sinna püsivaid aedlilli lisaks.

Suvel lõhnavad metsa all angervaksad, kuuled lindude kontserti, naudid rahu ja vaikust. Sügisel imetled looduse värvikirevust ja ei taha mõeldagi sellele, et pead pika talve linnas veetma. Kui ka lumekristallides talv on võluv Kiviojal.

Läinud aastal ostsid 19 ühingu liiget Lembit Kõvalt blokk „A", ca 500 jalga jõe ääres, koos eelisega läbikäigu teel Jõekäärule ja sillale. Nüüd on kavas blokk „A" korrastamine, nägusamaks muutmine.

17. juunil oli ühingu korraline peakoosolek. Arutati tegevuskavaga seosesolevaid sündmusi. Arvati, et kokkuhoidmine on kindlam tegur ühiskonna hüvanguks ja püsimiseks.

Tervislikel põhjusil lahkunud esimehe Aleksander Rajaste asemele valiti uueks esimeheks Kaius Meipoom, tema abideks Oskar Kirves ja Magda Spirka, sekretäriks Hella Leivat, laekuriks Tiiu Rajaste. Juhatuse kandidaatideks Rein Tamm ja Rein Mägisoo. Revisjonikomisjoni valiti Lydia Nurm ja Ellen Kuuskne.

VABA EESTLANE

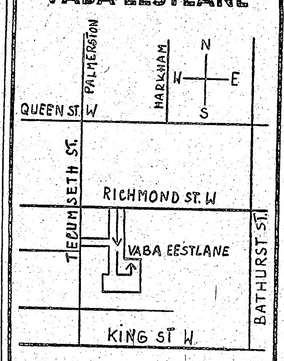

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$3.25
esiküljel	$3.75
tagaküljel	$3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70,
Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs. Leida Marley**
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

Viinavennalikus ja kohviõelikus üksmeeles.

Lichtenberg

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Toronto, Ont. M5J 2H7
Tel. 862-7115

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 27. juunil 1978 — Tuesday, June 27, 1978

KIREV MAAILM

CLEVELAND — Äsjasel uurimisel selgus, et esmassündinute ja ainsate laste hulgas on rohkem heliloojaid, peamiselt just klassikalise muusika alal. 80-st heliloojast olid 35 esmasündinud või ainsad lapsed, ütles uurimistöö juhataja dr. D. S. P. Schubert Clevelandi Meditsiinilises Ülikoolis.

HELSINGI — Soomes oli töötute arv märtsikuu keskpaiku 190.000, mis teeb 8,8% töötajate arvust. Möödunud aastal oli töötuid samal ajal 128.700 Mõnes ettevõttes on töölised tööle rakendatud lühema tööajaga.

NEW YORK — 14-aastase harjumuskurjategija ema Geraldine Cohen tahab esitada linna vastu rahalise nõudmise seepärast, et linna ametivõimud pole tema poega vangis hoidnud ja poiss on sooritanud loendamatuid sissemurdmisi ning röövimisi. Viimase 18 kuu jooksul on poiss olnud 20 korda kohtu all, kuid alaealisuse tõttu vabaks lastud ja ema hoole alla antud.

NEW YORK — N. Y. juudid marssisid City Halli juures Battery Hallini. Protestimarss, millest võttis osa 200.000 juuti oli mõeldud dissidentide toetamiseks N. Venes. Kui aga paraadile ilmus ka Carteri nõunik R. Lipschutz, kerkis enneolematu protestikisa Carteri Lähis-Ida poliitika hukkamõistmiseks. Üks osa juute kandis triibulist vangiriietust, meenutades sellega juutide vangiolukorda Venes.

VIIN — Näljastreiki alustas Viini vanglas 26-aastane terrorist Waltraud Boock. Vangla ülem laskis ta seepeale panna ühte kongi ühe teise vahialusega, keda hakati toitma kuninglikult See sai näiteks, lõunasöögiks parima restorani kvaliteediga viini shnitsli, suurepärased magustoidud, „apfelstrudeli", aromaatse kohvi, torte jm. Näljastreiki alustanud Waltraud pidas kaks päeva vastu, siis järgmise lõunasöögi ajal kahmas kaasvangi taldrikult shnitsli ja hakkas seda ahnelt sööma.

STOKHOLM — Rootsi sotsiaal- ja tervishoiuministeeriumis on tehtud uurimine, et rootsi-soomlased jäävad kaks korda sagedamini töötuiks kui rootslased. Iga teine rootsi noor õpib gümnaasiumis, rootsi-soomlastest aga iga viiekümnes. Kui Rootsis oli töötuid möödunud aastal 1,9%, siis soomlaste hulgas oli töötute osa 5,1%. Uurimuse juures on tõdetud, et enamus Soomest Rootsi siirdunuid, on saanud kohe töökoha ja hakanud tulumaksu maksma, nii et nende koolitamine pole nõudnud Rootsilt raha.

HELSINGI — Paltamost, Kivesjärve külast leiti vibupüssi osa, mis arvatakse olevat pärit kiviajast. Ilustatud noole tükk on pikkuselt umbes kolmandik selle algmõõtmeist, peagu kahe meetri pikkusest käsinoolest. See leiti soost umbes 60 sentimeetri sügavusest ja on oma materjalilt sembramännist. Sellelaadilisi nooli on leitud mitmelt poolt Euroopast ja osa neist on olnud pärit kiviajast. Kivesjärvelt leitu võib olla tuhandeid aastaid vana, arvab Muuseumiameti ajaloolane Ari Siiriläinen.

NEW YORK — Isegi kompuuter teeb vigu, kirjutatakse ajakirjas „New Times". Social Security keskasutuse osakonnas, kust saadetakse välja lisatshekke (Supplemental Sec. checks), on kompuuter, mis vastavate uurimuste andmetel teeb koguni 23,7% vigu. Selgus, et kompuuter laseb saata 7.8% tshekke vale isikutele, „ajab segi" Soc Sec. numbrid jne. Keegi üliõpilane sai kompuuteri armust kaks tshekki $10.400 suurusses. Kui ta oli raha juba vajalikesse kohtadesse paigale pannud, hakati temalt summat tagasi nõudma.

Täna on juttu

Eesti rahva ajalugu soome filatelisti väljapanekul

Eesti filatelistide kogud ja ajakiri „Eesti Filatelist" said auhinnad

Toronto, aga kogu Põhja-Ameerika filatelistidele oli nädal aega suursündmuseks Torontos toimunud internatsionaalne Capex '78 filatelistlik näitus. Kuigi nädala kestel polnud enam selliseid sabasid postmarkide ostukohtades nagu esimestel päevadel, oli näituse külastamine siiski elav ja ostutegevus ärimeestelt ootamatust parem. Helsingist saabunud margikaupmees K. Hellmann ütles, et ta varud olid peaaegu läbi müüdud, nende hulgas mitmed Eesti filateelia haruldused. Viimasel laupäeval avaldati näituse zhürii töö tulemused, kus ilmnes, et kõik eestlaste väljapanekud, samuti „Eesti Filatelist" said auhinnatud. Neist V. Hurt sai vermillionmedali (kullatud hõbemedali), A. Lell suure hõbemedali, E. Ojaste väikse hõbemedali ja V. Mändvere pronksmedali. Vermillionmedal anti ka „Eesti Filatelistile" filatelistliku ajakirjanduse klassis.

Äsja lõppenud Rahvusvahelisel Filateelia suurnäitusel Capex'il oli välja pandud nelja eesti parema filatelisti kogud Eesti postiajaloost ja sellele eelnenud ennefilateelia ajast. Isiklikult olid Torontos Vambola Hurt Rootsist (vasakul), Adolph Lell Ameerika Ühendriikidest kuna Elmar Ojastel polnud võimalik kohale tulla. Kolmas pildil on tuntud eesti filatelist Vello Mändvere Torontost.

Foto: Vaba Eestlane

Lisaks neljale eestlase väljapanekule Eesti postiajaloost, oli veel üks väljapanek, mille pealkirjaks oli „Eesti ajalugu postmarkides". Soomlane Seppo Arvelin on näidanud kuivõrd toredasti saab filateeliat kasutada ulatuslikumaks projektiks, andes põhjaliku ülevaate eestlastest, nende ajaloost mitte üksnes postiajalooliselt, vaid koguni eelajaloost alates.

S. Arvelini Eesti ajalugu hõlmav kogu koosnes 226 lehest, neist 80 oli näitusel esitatud.

Selles kirjeldatakse soome-ugri rahva ürgkodu, eesti loodust, eelajalugu postmarkide kaudu, kuhu on võetud ka Soome jt. rahvaste samateemalisi postmarke. Loomastikku kirjeldatakse Eesti, Soome, Ungari, Poola jt. loomamotiiviliste postmarkide abil.

Eelajaloos öeldakse, et Eesti alal olid inimesed juba 8000 a. tagasi, siis minnakse läbi kivi- ja pronksaja, Eesti ja teiste Põhjamaade väljaannete kaudu. Ajaloolises osas nähakse orduaega Saksa ja Poola, taani aega Taani ja Eesti vapimotiiviliste markidega, kuna viimane on pärit taanlastelt. Selleaegne on ka Toompea kindlus. Orduaja sõjategevus on mitmel Poola postmargil.

Ka usuline areng on jätnud jäljed postmarkidele.

Seal on Pirita ja Petseri kloostrid, mitmed teemad Rootsi, isegi Hispaania ja Itaalia markidel.

Usuline sündmus oli tegelikult ka Piibli ilmumine, mida on märgitud Soome postmargil.

Postmarkidel on koha leidnud orduaja lõpp, Poola ja Rootsi valitsustele allumine, Rootsi aeg oma kuningatega ja võitlustega Rootsi, Soome, Läti, Ingeri, Eesti ja Poola postmarkidel. Samuti on sõjasündmusi neil markidel.

Tsaari aega valgustavad vene margid ja ümbrikud, kus üheks sündmuseks oli 1874. a. Võrule linnaõiguste andmine, samuti 1802 Tartu ülikooli uuesti avamine. Vene ajal äratasid tähelepanu maailmas baltisakslastest maadeavastajad Bellinghausen jt. Ka neile on postmarke ja ümbrikke pühendatud.

Tsaari ajal algas ka eesti rahvuslik ärkamine. Õpetatud Eesti Selts on märgitud Fr. R. Kreutzwaldi ja R. Faehlmanni portreedega. Kuid selleaegseid motiive on ka Soome ja Põhja-Ingeri markidel. Üheks selleaegseks suursündmuseks olid laulupeod, mis hiljem on märkimist leidnud Eesti ja N. Liidu eriümbrikel ja postmarkidel.

Selle rahvusliku ärkamise aga lämmatas venestamise aeg, kui Tartu muudeti Jurjeviks, mis on postitempleis jäädvustatud.

Samuti on postmarkidel koha leidnud 1905. a. rahutused ja streigid, kuna selle kõrval on näha majanduslik uuenemine ühiskonnas tööliskassi ja tööstuste tekkimisega.

I maailmasõda ilmnes arvukail kirjadel, tsaarimarkidel, kuni Eesti iseseisvuse tulekuni. Sõjaaegsed Saksa okupatsiooni margid, N. Liidu katsed Eesti valdutamiseks on olemas N. Liidu postmarkidel. Eesti abistajaiks olid Soome, Inglismaa ja USA, kelle margid näitavad nende osalistumist sellesse võitlusse. Sinna juurde on pandud sõjaaegset kirjavahetust rindelt kodustele ja vastupidi.

Edasi on Eesti iseseisvuse alul ilmnevaid organiseerimisraskusi, lihtsaid trükitehnilisi marke, inflatsioonimõjusid, Eesti markade krooniks ja sentideks muutmist ning üldist majanduselu väljendavad filateelia materjalid on oskuslikult korraldatud. Siia juurde on liidetud liiklus markidel, kus Eesti oli üks esimesi õhuposti alal.

Iseseisvuse ajal aga kirjeldavad kultuuri ja sotsiaalset elu laulupeod, Punase Risti tegevus, Caritas abistamine.

Sportlikku tegevust kirjeldavad nende riikide olümpiamargid, kus mänge peeti, kusjuures oli märgitud mitu medalit eestlased neil mängudel said.

Siis algab II maailmasõda. Poolakailt on suuremõõtmeline allveelaeva „Orzel'i" postmark, mis Eesti riigile vähemalt vormiliselt saatuslikuks sai. Aga selle kõrval on neid okupante, kes Eesti iseseisvuse hävitasid. Sellest ajast pärinevad mitmed segafrankeeringuga kirjad.

Saksa okupatsiooni algkuud võimaldasid mitmete eriväljaannete saamise. Pärnu eritrükid, Elva, Mõisaküla, Tartu ja linnade väljaanne kadusid kiiresti kui ainumaksvaks jäi vaid „Ostland". Kuna palju eestlasi oli sõjaväes, siis nendega ühenduse pidamist kujutavad välipostikirjad.

Uus N. Liidu okupatsioon on andnud uusi väljaandeid.

Uued margid ja kirjad, üks postmargita kiri Siberistki on saabunud Eestisse, et otsida sõja ajal kaotsi läinud omakseid.

N. Liit on olnud väga arvukas oma postmarkide ja ümbrike väljaandmisega, mis on mõneti haaranud ka Eesti teemasid.

Lõpuks ta vaatleb ka seda eestlaste gruppi, kes põgenes enne venelaste tulekut. Selles on väljapanekud põgenilaagrite postist Saksamaal, skaudilaagrite väljaandeist ja eestlaste üritusi märkivaist postitempleist Rootsis.

Selle huvitava koguga ilmnes igale vaatajale kuivõrd suurejoonelisi võimalusi filateelia pakub. See pole ainula pruugitud „postmarkide korjamine", vaid postmarkide abil on jäädvustatud rahva igakülgne tutvustamine. Ka Seppo Arvelini väljapanek himnati suure hõbemedaliga.

Sündmuste kalender

Reedel, 23. juunil algusega kell 6 õ. Eesti Majas Toronto Karavanipidustuse Tallinna paviljon. Paviljon on avatud igal päeval kuni 1. juulini.

Laupäeval, 1. juulil Seedriorul Suvihari 1978. Kell 5 p.l. kontsertaktus ja Võidupüha tähistamine, kell 9 õ. vabaõhuteatris „Laul suveööl".

Igal päeval kuni 17. juulini Civic Garden Centre'is, Lawrence & Leslie nurgal (Edwards Gardens) Lana Original sulekunsti müüginäitus. Avatud kell 10—4, kolmap. 10—9 ja pühapäeval 1—4.

Igasugused ALUM. TÖÖD: UKSED, AKNAD j.m. SISEMISED PUUTÖÖD

HUGO TAMME

Tel. 422-0783 — Lic. B 876

Inglise madruste „vägiteod" Turus

HELSINGI — Soomlastel on ajaloo jooksul olnud kogemusi inglise laevastiku rünnakuga Ahvenamaa kindluse Bomarsundi vastu, mis ka inglaste kätte sattus. Kuulus soome rivilaul „See Atlandi sõda oli kole küll" kajkus veel viimases sõjas rivilauluna.

4. ja 5. juunil olid Inglise sõjalaevad ametlikul külaskäigul Turus. Inglise madrused kasutasid vahepealset ööd vägitegudeks, mis kauaks ajaks tähelepanu äratas ja mida nüüd selgitavad Inglise ja Soome välisministeeriumid. Tsiviilriietuses sõdurid liikusid Turu tänaväil ringi rebides maha liiklusmärke, äride silte ja kallasid tarvitatud autoõlide tünne Aurajõkke. Lisaks päästsid Inglise madrused lahti jõel ankrus olevaid mootorpaate, võtsid omale paatidest leitud tööriistu ja muid asju. Üks traktor, mis oli õhtuks jäetud töökohale tänavaparanduse juures, tõugati kaevatud süvendisse. Lisaks provotseeriti linnas kaklusi ja hävitati ühes bensiinijaamas kõik, mis oli lõhutav.

Turu politseiülema abi Eino Penka pidas tekkinud olukorras suuremaks põhjuseks asjaolu, et madrused said kasutada tsiviilriietust, mida pole võõraste laevade külaskäikude puhul kunagi enne juhtunud.

Ülekuulamisele viidud madrused vabastati selle järel kui soome-inglise ühisele valvemeeskonnale anti luba neid laevale viia. Politsei käes on aga kõikide vägilaste nimed ja aadressid ning need, kes on kahju kannatanud, saavad kahjutasu nõuda välisministeeriumi kaudu.

Riin Rivanool

Mis sai pudelist?

See auhinnapudel, mille Annike juustumõistatamise eest oli saanud, oli igati üks hinnaline asi. Juba see, et see polnud üleüldse mitte selline odav ja kohapeale shampus, mida -sünni- ja aastapäevadel kallistele külalistele pakkuda on saanud ja mida sõbrad omakorda teistel pidudel vastu pakuvad, vaid see oli prantsuse pudel, eht prantsuse mark ja märjuke.

Kuigi see pudel alguses sai pandud elutuppa kamina servale, siis ei tähendanud see sugugi, et ta sinna jäi. Ei, tal oli kombeks rännata. Annikese tahtmistmööda, muidugi.

Jah, eks ta ole, loteriil ega loosivõtmisel mul õnne ei ole, nagu Sinul, August," alustas Annike, „aga kus mõistust või aru vaja, seal on tükis teine asi. Näe, nagu nüüd see pudel, sinul sellega ei näkanud, aga mina muidugi..." ja Annike heitis hellitava pilgu auhinnapudelile, mis sedapuhku oli raamatukogus TV-aparaadi peal, kust August päevauudiseid püüdis vaadata.

Kui jälgid päevauudiseid, siis sel ajal ei ole vaja Augustil Annikesele mitte kunagi vastata, isegi kui kuuled mida öeldi või küsiti, ja sedapuhku oli see aina hea. Vastamise asemel sai palja nohisemisega hakkama.

Pudel rändas edasi.

Igakord, kui August lõunaks koju jõudes shampusepudelit köögis külmutuskapi peal märkas, oli teada, et söögiga oli midagi viltu.

„See, et kapsad põhja kõrbesid, ei tähenda veel, et toit oleks rikutud," võis siis Annike õiendada, „vaid see annab lihtsalt sellise omapära ja aromaatse maitse. Näiteks, nagu suitsujuustki, või Camembert või Brie ja üleüldse kõik see maitsetundmine ja asi, milles sinu naine on auhinnatud ekspert ja ära sina püüa mulle vastu rääkida ja minu söömategemist arvustama hakata, sest sinul ei ole pooltki sellist oskuslikku maitset ja üleüldse kõik see asi..." ja selles vaimus ikka edasi ja edasi, nii et August vaidlemiseks suudki avada ei saanud.

Õhtuks oli auhinnapudel jõudnud magamistuppa peegli ette ja voodis sosistas Annike oma Augustile kõrva:

„Küll see oli ikka kena, et direktorihärra koos pudeliga ühe suudluse ka ära andis! Tead, noore mehe musi, küll ikka keerutas keelega ja kohe nagu shokolaadi maitse oli juures ja ega ta igaühele, aga, vaat, sinu naisele..."

Sellepeale keeras August nii järsult teise külje ja keris terve teki omale ümber, nõnda et Annike äärepealt käpakile voodist välja pidi kukkuma.

„Mis sa, põrguline...!" Edasised jutud jäid selleks õhtuks rääkimata, kuigi on öeldud, et magamistoas need kõige tähtsamad ära räägitakse ja pahasmeeles ei tohi neid ühelgi õhtul lõpetada.

Kui shampusepudel otsaga söögituppa puhveti peale jõudnud oli, soovitas August selle külaliste tulekul pühitsemiseks avada, mille peale Annike kiljatas:

„Ei iial! Järgmised 25 aastat peab see minu aru ja taibukuse märgiks siin nähtaval olema, et teaksid sina ja kõik minevased ja tulevased põlved, kuis hinnati ühte arukat juustueksperti! Ja nüüd tahad sina oma sõgeduses kõik märgid sellest hävitada, oma igavesti armastatud naist sellel kombel alandada ja ei tea veel mis kõike muud..."

Ei August osanud nutva naisega midagi ette võtta. Ei osanud ennegi ega nüüdki.

„Selline selge jamps!" pomises ta omaette, astus uksest välja ja mõtles, et kui naljakas on vahest abieluõnn, arusaamine ja kõik muu, mis sellega kaasas käib.

Kui köögist järjekordselt kõrbelõhnad koos suitsupilvedega välja valgusid, seisis sampusepudel jällegi külmutuskapil..

Annike lõpetas just oma kaitsekõnet ja lõi külmetusukse paukudes kinni, kui August vilksamisi pilgu heitis auhinnapudeli suunas ja siis vaikselt naeratades küsis:

„Paljun piima!"

Kiiruga tõmbas Annike lahti külmetuskapiukse ja nüüd sündis midagi ootamatut: shampusepudel kukkus külmetuskapi äärelt alla vastu kraanikaussi, pudel pooleks ja kilde mitu miljonit üle terve köögipõranda laiali.

Esimese ehmatuse järele katsus Annike vahutavat märjukest küll veel teelusikaga tassi sisse korjata, aga see vajus kui vulisev ojake kraanist alla ja oli peagi kadunud. Abielutõkked koos sellega.

Ei maksa arvata, et August oma naist sellise ränga kaotuse puhul trööstida poleks osanud. Näis, et ta isegi naeratas, kui oma lohutussõnu nii ohtrasti jaganud oli.

Ise omaenda käega pühkis August õnnetu pudeli killud põrandalt prügikühvlile, korjas tükid kraani alt ja tegi köögis kõik tippen-toppen korda, nagu ta seda kunagi varem oma eluski teinud polnud.

Kuigi Annike ei uskunud, et ta sellisest löögist eluilmaski üle võiks saada, näis ta meie viimasel kohtumisel sellest üsna kenasti kosunud olevat, sest saatuse teed on äraarvamatud ja imelikud. Sama imelikud, kui on abieluõnn ja pudeleidki, mida võib põhjani juua või kallis märjuke heast-paremast kas või vaid kogematakombel kraanitorustikust allagi lasta.

Nalja

Ülemus kutsub büroojuhataja ning selle sekretäri oma kabinetti.

„Preili! Härra büroojuhataja kaebab, et te käite tööl ülbelt lühikese miniseelikuga. Seda ma ei talu! Härra büroojuhataja, teie olete vallandatud!

ILMUS

Aarand Roos'i

„JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS"

Juutide kuningas oma jüngritega Eestis! Mida arvasid sellest meie esivanemad ning rahvaluule sangar Kalevipoeg — ja mida arvame meie ise?

Müügil VABA EESTLASE talituses Hind $6.—, saatekulu 40 c